

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความพร้อมการบริหารหลักสูตรการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังกล่าว และได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร
 - 1.1.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 1.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร
- 1.2 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 ความหมายของการบริหารหลักสูตร
- 1.4 ขั้นตอนการบริหารหลักสูตร
- 1.5 ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- 1.6 การพัฒนาหลักสูตร

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2.1 หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.3 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. กระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหาร

จัดการหลักสูตรสถานศึกษา

- 3.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
 - 3.1.1 ความหมายของความพร้อม
 - 3.1.2 ความสำคัญของความพร้อม
 - 3.1.3 การสร้างความตระหนัก
- 3.2 ด้านการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.2.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2.2 ทิศทาง เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
 - 3.2.3 สารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้
 - 3.2.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2.5 สื่อการเรียนรู้

3.2.6 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

3.2.7 เอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา

3.3 ด้านการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

3.3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ความสำคัญและความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

5. การเตรียมพร้อมและแนวทางการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

6. นโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

7. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน

8. แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การบริหารหลักสูตร

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นกรอบของแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้ การศึกษาและทำความเข้าใจความหมายและความสำคัญหลักสูตร จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้การบริหารจัดการหลักสูตรประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามต้องการ

1.1.1 ความหมายของหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษาเป็นผลจากการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นแม่บทสำคัญในการจัดการศึกษา คำว่าหลักสูตร (curriculum) มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายในทัศนะที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ธารง บัวศรี (2532 : 6) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบทำขึ้นเพื่อแสดงจุดหมาย แสดงการจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรม และมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

สงัด อุทรานันท์ (2532 : 16) ได้ให้ความหมายหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ ที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา สาระ ที่ได้จัดลำดับตามความหมายยากง่าย หรือขั้นตอนอย่างดีแล้ว

2. หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียนซึ่งได้วางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังเพื่อจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น เพื่อให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะนำของโรงเรียน

กรมวิชาการ (2534 : 17) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า “เป็นมวลงานประสบการณ์ที่จัดขึ้นให้เด็กทั้งเนื้อหาวิชา เจตคติ พฤติกรรม กิจวัตร สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อประมวลเข้าด้วยกันแล้วก็เป็นประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในการเรียนรู้ของเด็กถือเป็นหลักสูตรทั้งสิ้น”

ขวัญชัย ชัยจิรฉายากุลและคณะ (2536 : 12) ให้ความหมายไว้ว่าหลักสูตรเป็นแผนการเรียนรู้และประสบการณ์ หรือกิจกรรมที่มีชื่ออย่างอื่น แต่บรรจุเอาไว้ซึ่ง จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหา และกิจกรรมการสอนซึ่งเสนอเป็นแนวทางไว้ ส่วนประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนหมายถึง กระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องด้วย

บุรุษย์ ศิริมหาสาร (2538 : 15) กล่าวว่าหลักสูตรคือเอกสารทางวิชาการ หรือมวลงานประสบการณ์ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน คล้ายกับรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นแม่บทในการออกแบบกฎหมายอื่น ๆ เพื่อให้ประชาชนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2538 : 46) กล่าวว่า หลักสูตร มีความสำคัญสองนัย ความหมายในวงแคบ หลักสูตรคือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หลักสูตร คือมวลงานประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนซึ่งเป็นทางตรงและทางอ้อม

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 9) ให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความหมายตั้งแต่เป็นรูปธรรมถึงนามธรรม ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาเนื้อหาที่เรียน
2. หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน
4. หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนควรบรรลุ
5. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

พิสมัย ถิทะแก้ว (2539 : 1-2) อธิบายความหมายของหลักสูตรจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ หลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือรายวิชาที่จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา แผนงานหรือโครงการซึ่งเป็นข้อกำหนดในการจัดการศึกษา ประมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียน

สนอง สิริกุลวัฒนา และรุจิร พุทธร (2540 : 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือประสบการณ์ทุกอย่างทั้งในและนอกห้องเรียนตั้งใจจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่พึงปรารถนาซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้ หลักสูตร จึงหมายความรวมถึง กิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะสถานที่หรือเวลาใดก็ตามเพื่อนักเรียน ดังนั้น หลักสูตร จึงหมายถึงสิ่งต่อไปนี้พร้อมกัน คือ

1. เอกสารหลักสูตร ได้แก่หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกหัด ฯลฯ
2. กระบวนการสอนของครู ซึ่งจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กควบคู่ไปด้วยเสมอ ถ้ากระบวนการสอนนั้นมีคุณภาพ

3. กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ที่จัดให้นักเรียนเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 41- 42) กล่าวว่า "หลักสูตร คือ ประมวลประสบการณ์ ทุกชนิด ที่ครูสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเจริญงอกงาม" และได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทุกชนิดที่ครูให้กับผู้เรียน
 2. หลักสูตร คือ รายวิชา เนื้อหาและเนื้อหาวิชาที่สร้างขึ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการ เรียนรู้
 3. หลักสูตร คือ ประมวลกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูจัดให้กับผู้เรียน
 4. หลักสูตร คือ ปฏิกิริยาสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
 5. หลักสูตร คือ ความคาดหวังที่ครูกำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดหมาย
- ปลายทาง
6. หลักสูตร คือ เครื่องกำหนดชี้แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในอนาคตของสังคมนั้น ๆ

สงบ ลักษณะ (2542 : 9) กล่าวว่าหลักสูตรคือประมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัด ให้ผู้เรียนได้รับ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทั้งพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะและค่านิยมต่าง ๆ

ธนศักดิ์ เปาริก (2550 : 11) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการแผนการเรียน การสอน ข้อกำหนด และมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้กับผู้เรียนทั้งภายในและ

ภายนอก โรงเรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ประยงค์ พันธุ์ไพโรจน์ (2551 : 13) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และพัฒนาในทุกด้านตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ

บอบบิท (Bobbitt, 1981 : 42) กล่าวว่าหลักสูตรคือรายการสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเยาวชนต้องพบและกระทำโดยอาศัยการพัฒนาความสามารถของตนเพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเพื่อความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตของตนเองในวัยผู้ใหญ่

อาร์มสตรอง (Armstrong, 1989 : 2) กล่าวว่า "หลักสูตร" แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า "Curriculum" ซึ่งรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า "Curriculum" : หมายถึง "running course" หรือเส้นทางที่วิ่งแข่งต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า "running sequence of course or learning experience"

ไวลิส และ บอนดี (Wiles and Bondi, 1989 : 7) อธิบายว่าหลักสูตรคือเป้าหมายหรือค่านิยม ซึ่งจัดเป็นประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนาตามขั้นตอนที่กำหนด

กู๊ด (Good, 1993 : 73) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ ดังนี้
 ประการที่ 1 หลักสูตร หมายถึง เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อสำเร็จหรือรับใบประกาศนียบัตรในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง

ประการที่ 2 หลักสูตร หมายถึง คำโคร่งทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้สำเร็จการศึกษาและสามารถเข้าศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป

ประการที่ 3 หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาการและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนและสถานศึกษา

จากทัศนะของนักการศึกษา และนักวิชาการ ข้างต้น พอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และพัฒนาในทุกด้านตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ และเพื่อใช้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิต

1.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

ในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนและประชากรของประเทศนั้น จะต้องมีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาที่จะทำให้เยาวชนในแต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่ทัดเทียมกันและบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ จึงต้องมีหลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางและเป็นเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาสำหรับควบคุมการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา การที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ ของประเทศเพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของประเทศชาติ มีนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้น่าสนใจ ได้แก่

চার্ন บิวศรี (2532: 8-9) ได้มองความสำคัญของหลักสูตรทั้งทางด้านทั่วไป และด้านเฉพาะ โดยให้ทัศนะไว้ดังนี้

1. ความสำคัญต่อการศึกษาส่วนรวม มีผู้กล่าวว่าถ้าต้องการทราบว่าประชากรของประเทศมีคุณลักษณะอย่างไร มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศมากน้อยเพียงใด ให้ดูจากการศึกษาของประเทศนั้น อย่างไรก็ตามถ้าต้องการทราบและรู้ให้ลึกลงไปอีกก็จำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ของประเทศนั้น จากนิยามข้างต้นคงจะเห็นแล้วว่าถ้าไม่มีหลักสูตรการที่จะให้การศึกษาแก่เยาวชนและประชากรของชาติย่อมกระทำไม่ได้ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหลักสูตรเป็นเครื่องมือถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่ปฏิบัติหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำพื้นฐานในโรงเรียน ถ้าจะกล่าวว่าหลักสูตร คือ หัวใจของการศึกษาก็คงไม่ผิด เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรเสียแล้วการศึกษาย่อมดำเนินไปไม่ได้ในการจัดการศึกษานั้น สิ่งสำคัญอันหนึ่งคือการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อให้เยาวชนแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกัน หลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน

2. ความสำคัญต่อการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่เดินเรือซึ่งบอกให้กัปตันหรือครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องตั้งเข็มทิศไปในทางใด และจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไร จะต้องทำอะไรบ้าง ตัวผู้เรียนเองก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรและจะได้รับผลอะไร จะต้องเตรียมการอย่างไรจึงจะเรียนรู้อะไรและสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีสิ่งที่จะช่วยกำหนดแนวทาง เพื่อให้แต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

ชนศักดิ์ เป้าริก (2550 :12) กล่าวว่า หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่กำหนด ชี้นะแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นตัวกำหนดที่จะให้ผู้เรียน

เรียนตามศักยภาพของตนเองหากมีการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจแล้ว การศึกษาก็จะมีความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หลักสูตรจึงเป็นเครื่องที่จะชี้้นำในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดีของประเทศชาติต่อไปได้เป็นอย่างดี

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า การที่จะทราบว่าการศึกษาระดับต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีสามารถศึกษาได้จากหลักสูตรการศึกษาในระดับนั้น ๆ ของประเทศ เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนกับทางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอน เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการวัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพคนในประเทศนั้นย่อมมีความรู้ มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ. (2536: 204) ได้ระบุไว้ในเอกสารวิทยาวีธีทางการสอนว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ประเทศต่าง ๆ จึงพยายามปรับปรุงการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ในการจัดการศึกษาที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายถ้าปราศจากหลักสูตรเสียแล้ว การจัดการศึกษาจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ได้เลย หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษาด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองดีและมีคุณภาพ ประเทศที่เจริญได้จะต้องอาศัยประชาชนที่มีคุณภาพ ประชาชนจะมีลักษณะและคุณภาพอย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการจัดหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ผ่านหลักสูตรเป็นอย่างไร หลักสูตรจึงเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองดี

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่าการจัดการศึกษานั้นมุ่งหวังจะให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

3. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรให้แนวปฏิบัติแก่ครู เพราะหลักสูตรจะบอกให้ครูรู้ว่า จะสอนให้ผู้เรียนรู้อะไรบ้าง จะสอนให้เกิดพฤติกรรมอะไร และถ้าจะสอนให้รู้และเกิดพฤติกรรมอย่างนั้น ครูจะต้องจัดประสบการณ์อะไรให้แก่ผู้เรียนบ้าง เมื่อจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนแล้วครูจะรู้ได้อย่างไรว่า ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่มุ่งหวังให้เกิดเพียงใดหรือไม่ ถ้าครูไม่ทราบและเข้าใจสิ่งดังกล่าวมานี้ ครูอาจหลงทางไม่สามารถสอนเด็กให้บรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้นหลักสูตรจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนของครู ครูจึงต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนการสอนเสมอ

4. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา หมายความว่า โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจะต้องสอนให้ถึงมาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด โดยสอนให้ครบหรือจบหลักสูตร

ธงชัย ช่อพฤษภา (2548 : 10) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนบ้ำาหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางการจัดการศึกษา
4. ในระดับโรงเรียนหลักสูตรจะให้แนวปฏิบัติแก่ครู
5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำาเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร
10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนในอนาคตที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำาเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

ประยงค์ พันธุ์ไพโรจน์(2551: 11) กล่าวว่า หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งที่กำหนด ชี้นะแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นตัวกำหนดที่จะให้ผู้เรียนเรียนตามศักยภาพของตนเองหากมีการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจแล้ว การศึกษาจะมีความเจริญก้าวหน้ามีประสิทธิภาพ ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นเครื่องที่จะชี้้นำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นคนดีของประเทศชาติต่อไปได้เป็นอย่างดี

สมัย ทองมาก(2554 :11) กล่าวว่า หลักสูตรมีความสำคัญในฐานะที่เป็นตัวกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาและเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นครูควรศึกษาหลักสูตรของชั้นที่ตนทำการสอนอย่างละเอียดทุกแง่มุม เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี ช่วยพัฒนาผู้เรียนไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้ให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะและเจตคติที่ดีอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาประชากรของประเทศชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นตัวกำหนดให้ผู้เรียนเรียนตามศักยภาพของตนเอง และถ้ามีการกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจแล้ว การศึกษาจะมีความเจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพและชี้ให้เห็นแนวโน้มของสังคมในอนาคตได้นอกจากนี้ยังเป็นแผนปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนใน

การกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติรวมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1.2 ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545 : 28- 40) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมโลกอย่างมีความสุข ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจะประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งมวลประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละปีหรือภาค และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จากจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2545 : 1 – 2) หลักสูตรสถานศึกษามีความสำคัญต่อการช่วยพัฒนาผู้เรียน ในทุก ๆ ด้าน สามารถชี้แนะให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้พยายามใช้มวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุตามจุดหมายของการจัดการศึกษา

1.3 ความหมายของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การบริหารนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น ๆ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร บางครั้งไม่ได้อยู่ที่หลักสูตรเองแม้ว่าหลักสูตรนั้นจะดีหรือทันสมัยเพียงใดก็ตาม หากไม่มีการบริหารจัดการที่ดีกับหลักสูตรแล้ว ก็จะทำให้ไม่บรรลุเป้าประสงค์ได้ นักวิชาการ นักการศึกษา หลายคนได้ให้ความหมายการบริหารหลักสูตร ไว้ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2546 : 305 – 314) ได้ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตรว่า หมายถึงกระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

รุจิรี ภูสาระ (2546 : 198) ได้กล่าวสรุปความหมายการบริหารหลักสูตรไว้ว่า เป็นการวางแผนรองรับการนำหลักสูตรใหม่ใช้แทนหลักสูตรเก่า การบริการ สนับสนุนให้ความช่วยเหลืองานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ธงชัย ช่อพฤษา (2548 : 119) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินวางแผน กำกับ จัดระบบการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย

ชนศักดิ์ เปาริก (2550 : 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการหรือวิธีการตั้งแต่การวางแผนการจัดทำ การนำไปใช้ ตลอดจนการประเมินผลซึ่งครอบคลุมการดำเนินการทั้ง 7 ขั้นตอน

สมัย ทองมาก (2554 : 18) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกครอบคลุมในทุก ๆ งานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาหมายถึง กระบวนการหรือวิธีการตั้งแต่เตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลการบริหารหลักสูตร การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และการปรับปรุง พัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมทุกขั้นตอนในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 ขั้นตอนการบริหารหลักสูตร

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง ที่เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ทำให้ผู้บริหารและครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การสร้าง การใช้และการปรับปรุงหลักสูตรต้องควบคู่ ไปกับการจัดการเรียนการสอนในหน้าที่ปกติ ในทางการดำเนินการนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยกระบวนการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ สำหรับการดำเนินการให้หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพ ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จะต้องมีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงานและการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

กรมวิชาการ (2545: 7-12) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตรสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไร ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความ

เข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ภารกิจ คือ

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร)
- ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
- ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน
- ภารกิจที่ 7 การประเมินและพัฒนา

วัฒนาพร ระบุบทุข (2545 : 5) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา มีภารกิจและแนวดำเนินการ ดังนี้

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
- ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตรสถานศึกษา)
- ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
- ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานและการรายงาน
- ภารกิจที่ 7 การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ในการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามภารกิจดังกล่าวนั้น เป็นส่วนที่สถานศึกษาทุกแห่งได้ดำเนินการมาแล้ว ตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เมื่อปีการศึกษา 2545 ในโรงเรียนนาร่องและปีการศึกษา 2546 ให้ใช้ทุกโรงเรียนในที่นี้ เป็นการนำเสนอทบทวนแนวทาง การบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

- ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีนักวิชาการได้ให้แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542 : 266) ได้กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมว่า การนำเอาหลักสูตรใหม่มาแทนที่ หลักสูตรเดิม จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็ต่อเมื่อได้มีการเตรียมการอย่างอื่นควบคู่กันไปด้วย สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียม ได้แก่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเตรียมอาคารสถานที่ การเตรียมระบบการบริหารสถานศึกษา การเตรียมงบประมาณค่าใช้จ่าย การเตรียมปรับปรุงหลักสูตร การฝึกหัดครู การเตรียมชุมชน และสังคม

วิวัฒนาการ ระเบียบทุกซ์ (2545 : 7) ได้กล่าวถึง ภารกิจที่สำคัญก่อนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมในทุกด้าน เช่น

1. การสร้างความตระหนักและการทำความเข้าใจให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การสำรวจความต้องการของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ประกอบ การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ ภารกิจหรือเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบถึงสิ่งที่ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จากหลักสูตรเดิมมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในส่วนที่สำคัญและเกี่ยวข้องบุคคลนั้นๆ เช่น ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน

1.3 ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจ นอกจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่แล้ว สถานศึกษาควรมีการจัดประชุมสร้างความเข้าใจแก่ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและผู้ปกครองนักเรียนด้วย

1.4 ศึกษาตุงานจากสถานศึกษา ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ถ้ามีโอกาสอาจให้ครูหรือคณะกรรมการสถานศึกษา ไปศึกษาตุงานในโรงเรียนที่ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ หรือมีคุณภาพดี เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาในสถานศึกษาของตนเอง

2. การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

2.1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และเอกสารประกอบหลักสูตรฯ ที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการทุกเล่ม

2.2 การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของบุคลากร สถานศึกษาจะต้องมีศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของชุมชน ผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ที่ได้จากการสำรวจ เพื่อนำไปใช้ประกอบการจัดทำวิสัยทัศน์ ภารกิจหรือเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 การจัดประชุมสัมมนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมและฝึกปฏิบัติตามแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สถานศึกษาควรจัดประชุมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม

2.4 การสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้เพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่ายตามกลุ่มสาระ สาระการเรียนรู้ ภายในโรงเรียนหรือเครือข่ายกับโรงเรียนอื่นๆ

3. การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการคณะต่างๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และคณะกรรมการอื่นๆ ตามความต้องการจำเป็น มีแนวดำเนินการ ดังนี้

3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 กำหนดการแต่งตั้งโดยผู้บังคับบัญชาเหนือระดับสถานศึกษาขึ้นไปหนึ่งระดับ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน รองผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรองประธาน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือหัวหน้าหมวด หัวหน้างานอื่นๆ เป็นกรรมการและรองผู้บริหารงานวิชาการเป็นกรรมการและเลขานุการ

3.2 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการอื่นๆ ตามความจำเป็น เช่น คณะอนุกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณะอนุกรรมการประเมินหลักสูตร คณะอนุกรรมการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คณะอนุกรรมการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน เป็นต้น

4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้กับผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบ และขอความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้องและจำเป็น โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น สร้างหอกระจายข่าว บ้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ รวมทั้งการออกเยี่ยมพบปะประชาชน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ในกระบวนการบริหารหลักสูตร จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้าน ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและผู้นำชุมชน โดยจัดประชุมชี้แจงประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม ทัศนศึกษาดูงาน จัดทำข้อมูลสารสนเทศ จัดเตรียมอาคารสถานที่ จัดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น และกำหนดแผนการดำเนินงานเป็นขั้นตอนด้วย

ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของผู้บริหาร ครู ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษา ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ของระดับชั้นต่างๆ โดยมีกระบวนการในการดำเนินงานตามแนวทางของนักการศึกษา ดังนี้

นาคยา บิลันธานานท์, มธุรส จงชัยกิจ และ ศิริรัตน์ นีละคุปต์ (2542 : 36) ได้กล่าวถึง หลักสูตรระดับการเรียนการสอน (Taught Curriculum) หมายถึง หลักสูตรที่ครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนจริงในชั้นเรียน ซึ่ง ควรเป็นหลักสูตรที่ คณะของครูผู้สอนจัดทำขึ้นมาใช้เอง เพราะจะเป็นการสื่อสารเพื่อให้ทราบว่า ครูรู้ว่าสอนอะไร สอนอย่างไรบ้าง ใช้สื่อการสอนอะไรและประเมินผลอย่างไร และจะเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ปรัชญา ปณิธานของโรงเรียนและท้องถิ่น สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาที่จะได้รับการเรียนรู้ ตามมาตรฐานที่ได้วางไว้ ด้วยการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเขา

กรมวิชาการ (2545 : 12) กล่าวถึงกระบวนการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางการจัดทำของแต่ละองค์ประกอบต่อไปนี้ ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมจากส่วนที่ 2 เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีภารกิจหลักที่ดำเนินการ คือ

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาของแต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลาเรียน
5. กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค
6. จัดทำคำอธิบายรายวิชาและหน่วยการเรียนรู้
7. กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
8. การกำหนดแนวการจัดการเรียนรู้
9. กำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้
10. กำหนดการวัดผลและประเมินผล
11. กำหนดโครงการหรือกิจกรรมการบริหารจัดการที่เอื้อ ต้องการจัดการเรียนรู้

ตามหลักสูตรสถานศึกษา

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 7) ได้กล่าวถึง กระบวนการบริหารหลักสูตรและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของสถานศึกษา เพราะเป็นแผนแม่บทของการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรดำเนินการ โดยมีขั้นตอนการบริหารหลักสูตรที่สำคัญ ดังนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
3. กำหนดสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
4. การออกแบบการเรียนรู้
5. การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
6. การกำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา

7. การพัฒนาระบบการส่งเสริม สนับสนุน
8. การเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา

ฉวีวรรณ มูลตะกร (2552 : 27) กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการโดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดปรัชญาและเป้าหมายการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้นและกำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ จัดทำผล การเรียนรู้ที่คาดหวังและกำหนดเวลาที่ใช้สอน กำหนดสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 38) ได้กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยทั่วไปนั้นดำเนินการโดยคณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ
3. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
4. ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหลักสูตร
5. คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ
6. ใช้หลักสูตรสถานศึกษา
7. วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร

สรุปได้ว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแผนแม่บทของการดำเนินงาน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง เวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ จัดทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ มีการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการเรียบเรียงเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และบริบทของแต่ละสถานศึกษานั้นๆ

ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นภารกิจของสถานศึกษา ที่จะต้อง วางแผนการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดทำหลักสูตร

ธีรารัง บัวศรี (2542 : 272) ได้กล่าวถึง การเตรียมวางแผน ดำเนินการใช้ หลักสูตรว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เท่ากับเป็นการนำนวัตกรรมใหม่เข้าแทนที่สิ่งที่มีอยู่ เดิม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องแน่ใจว่าสิ่งที่ จะนำไปใช้นั้นมีความพร้อมและสมบูรณ์พอ ขณะเดียวกันฝ่ายรับก็ต้องพร้อมรับด้วย สิ่งที่ต้องตรวจสอบก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียนและความพร้อมของโครงการต่างๆ ที่จะสนับสนุนหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545 : 45) ได้กล่าวถึง การวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้
2. จัดหา เลือก ใช้และพัฒนาสื่อ
3. จัดกระบวนการเรียนรู้
4. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. วัดผลและประเมินผล
6. การจัดแนะแนว
7. การวิจัยเพื่อการศึกษา
8. นิเทศ กำกับ ติดตาม

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545 : 9) กล่าวว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นการเตรียมการให้มีความพร้อม ในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามภารกิจ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดหา การเลือก การใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การแนะแนว การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนและการนิเทศกำกับติดตาม ซึ่งแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารให้ความสนใจกับครูให้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ มีเทคนิควิธีการต่างๆ ที่หลากหลายและสามารถนำไปใช้วางแผนดำเนินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้แหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ

2. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาควรร่วมกันวางแผนให้ครูสามารถแนะแนวผู้เรียน ในด้านความสามารถทางการเรียนรู้และการศึกษาต่อ และร่วมกัน วางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ จุดเน้น เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมสร้างนิสัย กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ฯลฯ โดยการกำหนดให้เป็นชมรมชุมนุม หรือกลุ่มสนใจ

3. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษาควรส่งเสริมและดำเนินการให้มีการระดมทรัพยากรมาใช้ให้คุ้มค่าต่อการศึกษาในทุกด้าน จัดให้มีเครือข่าย การเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา หรือการจัดแหล่งเรียนรู้ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ การจัดให้มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ และจัดให้มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ

ฉวีวรรณ มุลตะกร (2552 : 29) กล่าวว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การเตรียมการวางแผน ออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย จัดสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้อย่างเพียงพอ และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการวัดและ ประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพที่เป็นจริง

สรุปได้ว่า การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ โดยการตรวจสอบความพร้อมก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ความพร้อมของหลักสูตรแม่บท ครูผู้สอน ผู้เรียน โครงการ การสร้างบรรยากาศ การจัดหาสื่อ การจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลประเมินผล การแนะแนว การวิจัยพัฒนาผู้เรียนและการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร

ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร

การดำเนินการบริหารหลักสูตรหรือการใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปสู่ การปฏิบัติและการนำไปใช้ต้องมีความสอดคล้องกันทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญยิ่งและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้

ธารง บัวศรี (2542 : 273) ได้กล่าวถึง การดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา พอสรุปได้ว่า ผู้สอนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้หลักสูตรประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ดังนั้น การเตรียมตัวผู้สอนให้พร้อมและการสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้สอนนับว่าสำคัญและจำเป็น ดังต่อไปนี้

1. กำลังคน ในการปฏิบัติงานใช้หลักสูตรสิ่งสำคัญ คือ มีผู้สอนที่สามารถสอนวิชาที่กำหนดได้และมีจำนวนเพียงพอ ไม่ทำงานหนักเกินไป ถ้ามีผู้สอนอยู่แล้วแต่ไม่สามารถสอนได้ดีเพราะขาดความรู้หรือทักษะบางอย่าง ผู้บริหารต้องจัดเพิ่มความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานโดยการจัดฝึกอบรม ประชุมเชิงปฏิบัติการ ถ้ามีผู้สอนไม่เพียงพอเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องจัดหามาให้

2. วัสดุเครื่องมือเครื่องใช้และสื่อการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญ ครูผู้สอนต้องเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ต้องมีการเตรียมล่วงหน้า เพื่อให้ทันต่อการใช้ในการเรียนการสอน

3. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องนั้น ผู้สอนต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ ความสามารถในการสอน การจัดชั้นเรียน การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ซึ่งทำได้หลายวิธี ได้แก่ การนิเทศตนเอง การประชุมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การให้ความรู้โดยผ่านสื่อการศึกษาและการไปศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

4. การเพิ่มพูนขวัญและกำลังใจ การส่งเสริมขวัญและกำลังใจเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ทำได้หลายวิธี เช่น ชมเชย เยี่ยมเยียน แสดงความยินดีในผลงาน ไม่ซ้ำเติมเมื่อมีอุปสรรค ให้ความเป็นธรรม จัดสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น

5. การนิเทศการศึกษา เป็นเรื่องที่สำคัญในการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัสดุหลักสูตรและวิธีใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยปรับปรุงแบบฉบับการสอน ช่วยแนะนำการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์การสอน ดังนั้นในการนิเทศควรมีการวางแผน จัดแบ่งความรับผิดชอบให้เหมาะสมและควรส่งเสริมให้มีการนิเทศด้วยตนเอง

6. การแนะแนวการศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญมาก และเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่จะช่วยหลักสูตรบรรลุผล ซึ่งการแนะแนว เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา ทั้งในด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาสุขภาพและปัญหาเศรษฐกิจ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจัดให้มีครูทำหน้าที่เกี่ยวกับการแนะแนว เพื่อช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและจัดหาเครื่องมือที่จำเป็นไว้ใช้สำหรับการแนะแนวโดยเฉพาะ

กรมวิชาการ (2545 : 10) ได้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่า

1. มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ โดยปฏิบัติตามแผนที่วางไว้และควรมีการบริหารจัดการโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

2. จัดให้มีการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยองค์กรภายนอก

3. สถานศึกษามีการรายงานการเรียนของผู้เรียนเป็นประจำปี

สรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการหลักสูตรหรือการใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้น เป็นการนำเนื้อหาวิชาไปใช้ โดยมีเทคนิค วิธีสอน มีการประเมินผลผู้เรียน และต้องอาศัยกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ การพัฒนาตนเองของผู้สอน การให้ขวัญและกำลังใจ การนิเทศติดตามและ การแนะแนวช่วยเหลือผู้เรียน โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนาการศึกษา ดำเนินการตามแผน มีการประเมินตนเองและจากองค์กรภายนอกและมีการรายงานการเรียนรู้อของผู้เรียน

ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

กรมวิชาการ (2545: 34) ได้กล่าวถึงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินผลและการรายงานผลการจัดการศึกษา เป็นกระบวนการที่เป็นกลไกหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนด โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่าย ครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวง ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพในการกำหนดดูแลและประเมินผลจะต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันพัฒนาคุณภาพต่อไป

รุจิรี ภูสาระ และ จันทรานี สงวนนาม (2545 : 169) ได้กล่าวว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและการส่งเสริมการใช้หลักสูตร เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร โรงเรียน หรือเรียกว่า การนิเทศภายในโรงเรียน ในการนิเทศ ติดตามผล การใช้หลักสูตรจะช่วย ให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การนิเทศ ติดตามควรมีลักษณะการส่งเสริมร่วมมือ มิใช่เป็น การจับผิด บังคับ ซึ่งหลักของการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. การช่วยให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ หลักการและจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ของหลักสูตร วิธีการนิเทศ กำกับ ติดตามผล อาจใช้การประชุมชี้แจง ปรีกษาหารือ เพื่อให้ ทุก ฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตร

2. กระตุ้นให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่นักเรียนและชุมชนที่ใกล้เคียง

3. ช่วยให้ครูกล้าแสดงออกในการอภิปรายปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการนำหลักสูตร

ไปใช้

4. ช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2545 : 9) ได้กล่าวว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผล เพื่อได้ศึกษาปัญหาการร่วมกันแก้ไข และพัฒนาภารกิจในส่วนที่ต้องการให้มี ประสิทธิภาพและคุณภาพของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสูงขึ้น ซึ่งแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดระบบการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรดำเนินการในรูปแบบมีคณะกรรมการ การมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการนิเทศ และมีบุคลากรหลายฝ่าย ได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วย หัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูผู้สอน

2. ร่วมกันวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ และมีการกำหนดแผนงานกิจกรรมการ นิเทศ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

3. ร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศและแบบบันทึกการนิเทศที่เหมาะสม และเอื้อต่อ การปฏิบัติงานร่วมกัน

4. ควรจะร่วมกันดำเนินการนิเทศ ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นไป ตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ เพื่อกำกับ ติดตามและประเมินผล มีการ กำหนดวางแผนดำเนินการ การเตรียมเครื่องมือสำหรับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศภายใน การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตร

ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน

การสรุปผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยการศึกษาส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนการสอน วิธีสอนและ

การวัดผลว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวทางการสรุปประเมินผลการดำเนินงานบริหารหลักสูตร ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2547 : 140) กล่าวถึง การประเมินการใช้หลักสูตรโดยทั่วไปแล้ว จะแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน หรือ 3 ระยะด้วยกัน คือ

ระยะที่ 1 ประเมินหลักสูตรก่อน คือ การประเมินผลหลักสูตรก่อนที่จะนำไปใช้เป็นการประเมินหลักสูตรเมื่อสร้างงานเสร็จแล้วผู้สร้างดูว่าดีหรือไม่เพียงใดมีข้อที่ควรแก้ไขและปรับปรุง อะไรบ้าง อาจจะให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์หรือวิจัยดูก็ได้

ระยะที่ 2 การประเมินผลหลักสูตรในขณะที่ดำเนินการว่าหลักสูตรที่ทำขึ้นนั้นนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลเพียงใด เพื่อหาข้อบกพร่องจะได้หาข้อแก้ไขให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

ระยะที่ 3 การประเมินเมื่อจบโครงการ หรือประเมินเมื่อประกาศใช้หลักสูตรแล้ว ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรที่ใช้อยู่แล้ว เพื่อที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สรุปได้ว่าการดำเนินการใช้หลักสูตร เมื่อสิ้นปีการศึกษา สถานศึกษาดำเนินการสรุปรายงานผลการใช้หลักสูตรโดยการดำเนินการประเมินและรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และสรุปผลจัดทำเป็นรายงานผลการใช้เพื่อเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ หรือเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

ภารกิจที่ 7 การประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาเมื่อใช้แล้วก็ควรจะมีการประเมินและพัฒนาให้มีคุณภาพที่ดี สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และงานวิชาการ ร่วมกัน วางแผนการดำเนินการประเมินหลักสูตรฯ โดยการกำหนดเครื่องมือประเมิน แต่งตั้ง คณะกรรมการประเมิน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงานผลการประเมิน หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการนำผลจากการติดตาม ประเมินผล และรายงานผลมาพิจารณาวางแผน ปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดทำ และการใช้หลักสูตรให้ เหมาะสมกับบริบทหรือสภาพของแต่ละสถานศึกษา นักวิชาการได้ให้แนวทางการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร ดังนี้ กรมวิชาการ (2545 : 26) ได้กล่าวถึง กระบวนการปรับปรุงพัฒนา การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

2.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ มา ใช้เป็น ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ

2.2 หลักสูตรสถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่าการประเมินและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรนำมาปรับปรุงพัฒนาข้อบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.5 ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตร

ในการดำเนินการบริหารหลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจตรงกันนั้นมีส่วนอยู่มาก เพราะการประชาสัมพันธ์จะทำให้คนเข้าใจได้เหมือนกันและตรงกันได้ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2534: 6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์หลักสูตรไว้ว่า“การบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ. ศ. 2533 ไปใช้ได้อย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพนั้น การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่โรงเรียนต้องดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและเข้าใจอย่างถ่องแท้”

บรรจง ชูสกุลชาติ (2535: 318) มองความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ในกรณีของการปรับปรุงหลักสูตรว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ก็ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวัดผลประเมินผล ซึ่งการปรับเปลี่ยนสองกระบวนการดังกล่าวเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์และผู้บริหาร ดังนั้นจึงต้องทำการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจและชี้แจงให้เข้าใจตรงกันและสร้างความคิดใหม่ให้ครูอาจารย์ จึงสำคัญยิ่งนัก

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 20) ได้กล่าวถึงการดำเนินการตามแผนการใช้หลักสูตรไว้ว่า “สิ่งที่จะต้องกระทำก่อนเป็นอันดับแรก คือ การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อที่จะทำให้ทุกฝ่ายเข้าใจได้ตรงกันและเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีความสำคัญและถือเป็นภารกิจที่จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อที่จะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน และทำให้การบริหารหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลบรรลุเป้าหมาย

1.6 การพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบ ขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ศิรินทิพย์ ภู่อาลี (2542: 40-41) ได้กล่าวถึงกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรทั้งหมด แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิจัย การพัฒนาหลักสูตรเริ่มต้นจากสำรวจ วิจัย และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การศึกษาวิจัยทำให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางสังคม
2. การพัฒนา เมื่อมีการศึกษาวิจัยแล้วคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาหลักสูตร โดยดำเนินงานตามองค์ประกอบของหลักสูตร
3. การเผยแพร่ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรจะมีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่าย ดังนั้นก่อนประกาศใช้หลักสูตร จึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าใจ
4. การดำเนินการใช้และปรับปรุง เมื่อมีการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องควรติดตามการใช้หลักสูตร เพื่อประเมินหลักสูตรและนำผลการประเมินปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

สุจิตรา จงอยู่สุข (2542 : 61) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการสร้างหลักสูตร
2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นต่อการสร้างหลักสูตร
3. กำหนดปรัชญาของการจัดการศึกษา
4. พิจารณาเลือกและจัดเนื้อหาสาระ
5. กำหนดมาตรฐานการวัดและประเมินผล
6. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้
7. ปรับปรุงแก้ไขหลังจากทำการทดลองใช้หลักสูตร
8. ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร
9. นำหลักสูตรไปใช้
10. ประเมินผลหลักสูตรและผลการใช้หลักสูตร
11. ปรับปรุงหลักสูตร

นิรมล ศตวุฒิ (2543 : 21-23) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียนสังคมและเนื้อหาความรู้ เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สนองความต้องการเหล่านั้น

2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจะบอกคุณลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนจบหลักสูตร

3. การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

4. การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้

6. การนำหลักสูตรไปใช้

7. การประเมินหลักสูตรเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร

8. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ชูศรี สุวรรณโชติ (2542 : 45-60) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่นักการศึกษาจะกระทำเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยการเปลี่ยนแปลงไปนั้นจะทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนประสบการณ์ขึ้นมาใหม่ นำประสบการณ์และความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นไปพัฒนาตนเองและสังคมให้เจริญขึ้น

จากหลักการสำคัญดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาแล้วสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย หลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนมีระเบียบการดำเนินงานตามลำดับตามขั้นตอนจนถึงขั้นสุดท้ายอย่างรอบคอบ

2. หลักการพัฒนาหลักสูตร จะต้องเป็นส่วนที่สร้างความรู้และประสบการณ์ที่ดีขึ้นกว่าหลักสูตรเดิม

3. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงการอบรมครูประจำการให้เกิดหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่โดยทันที เมื่อหลักสูตรใหม่พัฒนาขึ้นมาใช้

4. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนที่จะได้รับผลจากหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้เป็นการได้ผลทั้งในด้านจิตใจและด้านทัศนคติ

5. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6. หลักการพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรเป็นความสามารถเป็นอย่างดี รู้จักเนื้อหาสาระนั้นอย่างลึกซึ้งดีพอที่จะนำมาใช้พัฒนาหลักสูตรนั้น

2. หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรมุ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นี้ ยังจัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.1 หลักการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐาน ของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้ เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ ๕ ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

1. ภาษาไทย

2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

ตัวชี้วัด

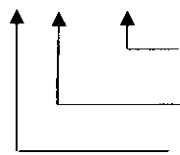
ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1. ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2. ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

ป.1/2

1.1

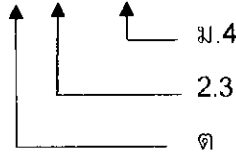
ว

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2

สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ต 2.2 ม.4-6/ 3

ม.4-6/3

2.3

ต

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3

สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2.3 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตาราง 1 โครงสร้างหลักสูตรของการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน										
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6	
● กลุ่มสาระการเรียนรู้											
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (30 น.)	120 (30 น.)	120 (30 น.)	240 (6 น.)	
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (30 น.)	120 (30 น.)	120 (30 น.)	240 (6 น.)	
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (30 น.)	120 (30 น.)	120 (30 น.)	240 (6 น.)	
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (30 น.)	120 (30 น.)	120 (30 น.)	240 (6 น.)	
สุขศึกษา และพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (20 น.)	80 (20 น.)	80 (20 น.)	120 (3 น.)	
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (20 น.)	80 (20 น.)	80 (20 น.)	120 (3 น.)	
การงานอาชีพ และเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (20 น.)	80 (20 น.)	80 (20 น.)	120 (3 น.)	
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (30 น.)	120 (30 น.)	120 (30 น.)	240 (6 น.)	
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	800	800	800	800	800	800	840 (21 น.)	840 (21 น.)	840 (21 น.)	1,560 (39 น.)	
● กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360	
● รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและจุดเน้น	ปีละไม่เกิน 80 ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน 240 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,560 ชั่วโมง	
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปีไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง	

การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละ ไม่เกิน 5 ชั่วโมง
2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณหน้าหนึ่งของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)
3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณหน้าหนึ่งของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมง ต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม สถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร เฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนวกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)

รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

3. กระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการดำเนินการจัดทำ สารของหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพได้นั้นสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะได้ศึกษากระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมวิชาการ, 2544: 4-27)

3.1 ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

ในการบริหารจัดการภารกิจของต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ทำให้การทำงานของบุคลากรมีความสะดวก คล่องตัว และประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3.1.1 ความหมายของความพร้อม

จากทรัพยากรบริหารทั้ง 4 อย่าง ซึ่งได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการตลอดจนวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่นั้น บุคลากรนับว่ามีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรอีก 3 อย่างที่เหลือ โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว ย่อมต้องอาศัยความสามารถ คุณภาพและการมีความพร้อมของบุคลากร ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของความพร้อม ดังเช่น

เตโช สวานานนท์ (2512: 249) กล่าวถึงความพร้อมในด้านขององค์ประกอบว่า “ความพร้อมเป็นสภาพการเตรียมตัวเพื่อการตอบสนองหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง และสภาพความพร้อมของบุคคลนั้น ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ หลายประการด้วยกัน เช่น ภาวะสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ การร่า การจูงใจ และการฝึกอบรม”

อาทร เขาวปราณี (2520: 46) ให้ความหมายว่า “ความพร้อมเป็นสภาวะหรือสภาพที่เกิดขึ้นในบุคคล แล้วเป็นผลให้การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จ”

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524: 29) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ที่พร้อมจะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางด้านร่างกาย

ได้แก่ วุฒิภาวะซึ่ง หมายถึง ความเจริญเต็มที่ของอวัยวะทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่ความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพอใจที่จะกระทำ สิ่งต่าง ๆ

ฮาร์ริงตัน (2532: 86) กล่าวถึงความพร้อมไว้ว่า "เป็นความสามารถที่มีอยู่เพียงพอที่จะกระทำ ภารกิจการเรียนรู้ในขณะนั้น โดยไม่กำหนดว่าความสามารถนั้นจะได้มาอย่างไร เช่น จากการฝึกฝน จากการพัฒนาร่างกายอันเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม หรือจากทั้งสองอย่างนี้รวมกัน"

ฮาร์ริงตัน (2537: 123-124) ได้สรุปแนวคิดของ Thorndike เกี่ยวกับเรื่อง กฎของความพร้อม (Law of Readiness) ไว้ว่า หมายถึงสภาพความพร้อมหรือความมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานประสบการณ์เดิม ที่จะเชื่อมโยงกับความรู้อื่นหรือสิ่งใหม่ ถ้าผู้เรียนนั้นมีความพร้อมก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ความพร้อมจึงจำแนกออกได้ 3 สภาพ ดังนี้

1. เมื่อบุคคลพร้อมแล้วได้กระทำ ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจและเกิดการเรียนรู้
2. เมื่อบุคคลพร้อมที่จะทำ แล้วไม่ได้กระทำ ก็ทำให้ไม่เกิดความพอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้
3. เมื่อบุคคลไม่พร้อมที่จะทำ แล้วต้องทำ ก็ทำให้เกิดความไม่พอใจและไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้

พรหมินทร์ (2538: 47) ได้ให้ความหมายของความพร้อมไว้ว่า "ความพร้อม เป็นสภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ซึ่งทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ การฝึกฝน การเตรียมตัว และความสนใจหรือแรงจูงใจ"

สกินเนอร์ (Skinner, 1965: 305) ให้ความหมายไว้ว่า ความพร้อมเป็นรากฐานและแนวโน้มของบุคคลที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว บุคคลที่มีความพร้อมอย่างดีจะทำงานด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ส่วนบุคคลที่ไม่พร้อมเปรียบเสมือนถูกบังคับให้ทำงาน การงานนั้นจึงไม่ประสบผลสำเร็จ

แททเชอร์ (Thatcher, 1970: 695) กล่าวถึงความพร้อมว่า "เป็นสภาพหรือคุณภาพการเตรียมพร้อมอันเนื่องมาจากการเตรียมการ ความถนัด ความพอใจ หรือความกระตือรือร้น"

กู๊ด (Good, 1993: 472) กล่าวว่า "ความพร้อมเป็นความสามารถตกลงใจ ความปรารถนาและความสามารถที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ความพร้อมเกิดจากลักษณะทางวุฒิภาวะ ประสบการณ์และอารมณ์ ความพร้อมจึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ"

เลฟร็องซัวส์ (Lefrancois, 1988: 28) ให้ความหมายว่า "ความพร้อมหมายถึงวุฒิภาวะทางกายภาพ (Physical Maturation) วุฒิภาวะทางปัญญา ความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมและสภาพจูงใจ"

คำว่า "พร้อม" ตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายว่าเป็นคำวิเศษณ์ที่มีความหมายว่า ครบถ้วน ส่วนคำว่า "ความพร้อม" เป็นคำนามซึ่งจะมีความหมายว่าครบครัน หรือมีทุกอย่างครบถ้วนแล้ว

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ความพร้อมหมายถึง สภาพที่มีทุกสิ่งทุกอย่างครบครันที่สามารถกระทำภารกิจได้อย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จด้วยศักยภาพที่มีอยู่

3.1.2 ความสำคัญของความพร้อม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 142) กล่าวว่า "การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้น ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตร งบประมาณอาคารสถานที่เพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจะจัดทำ โดยวิธีใดจึงจะทำให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง"

บุญมี ยอดเณร (2529: 162) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารที่เกี่ยวกับการบริหารและดำเนินงานในการนำ หลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียนว่า เป็นผู้จัดให้มีการอบรมครู ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในการนำ หลักสูตรเข้าสู่ห้องเรียนอย่างได้ผลที่สุด

สังต์ อุทรานันท์ (2532: 263-266) ได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อม โดยกล่าวไว้ในงานบริหารและบริการหลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. งานเตรียมบุคลากร ก่อนที่จะนำ หลักสูตรไปใช้ ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึง จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวทางการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตร การเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ที่แตกต่างจากเดิมจะเป็นภาระที่หนักมาก แต่ถ้าเป็นเพียงการปรับปรุงบางส่วนก็ จะไม่ยุ่งยากซับซ้อนเท่าใดนัก การเตรียมบุคลากรดำเนินการได้หลายวิธี เช่น จัดประชุมชี้แจง การอบรม การประชุมสัมมนา การเผยแพร่ทางเอกสารและสื่อมวลชนต่าง ๆ

2. การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร โดยทั่วไปจะเป็นงานของหัวหน้าสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ตลอดจนความสมัครใจของครูแต่ละคนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรให้มากที่สุด

3. การบริหารและการบริการวัสดุหลักสูตร ซึ่งได้แก่ เอกสาร หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่จัดทำ ขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยให้ครูสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้องการบริหารและการบริการวัสดุหลักสูตรจึงเป็นภารกิจของหน่วยงานส่วนกลางซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรโดยตรง ที่จะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ถึงผู้ที่อยู่ในโรงเรียนแต่ละแห่งได้ครบถ้วน และทันกำหนดเวลาทุกครั้ง

4. การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้หลักสูตร เช่น การบริการห้องสอนวิชาเฉพาะ บริการเกี่ยวกับห้องสมุด สื่อการ

เรียนการสอน เครื่องมือวัดผลประเมินผล และการบริการแนะแนว เป็นต้น ผู้บริหารควรจัดทำ หรือจัดหาแหล่งวิชาการต่าง ๆ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากบุคคลและหน่วยงานภายนอก โรงเรียนอีกด้วย

กรมวิชาการ (2533 : 34-52) ได้กำหนดแนวทางไว้ว่า

1. ด้านการเตรียมความพร้อม โดยโรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร การจัดระบบการบริหารงาน การจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความมั่นใจของครูและผู้บริหาร

2. ด้านการบริหารหลักสูตร โดยโรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผนงานทั่วไป และการจัดทำ แผนงานด้านวิชาการ

จากความหมายและความสำคัญของความพร้อมที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ สรุปได้ ว่า การปฏิบัติภารกิจใด ๆ ให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนเป็นอันดับแรก เพราะภารกิจใด ๆ ที่ได้กระทำ ภายใต้สภาพที่มีความพร้อม ย่อมสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้กระทำ และจะกระทำ ได้ดี สามารถต่อสู้กับปัญหา ทั้งปวงและประสบผลสำเร็จได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนหรือการบริหารงาน

3.1.3 การสร้างความตระหนัก

ในการแก้ไขปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคน จำนวนมากเป็นเรื่องยากที่จะทำ ให้เกิดการยอมรับโดยรวดเร็ว การดำเนินการต้องเป็นไปอย่าง มีขั้นตอนการสร้างตระหนักถือว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมความพร้อมของการพัฒนา หลักสูตรความตระหนักเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าการรับรู้ ตรงกับคำว่า awareness โดยมีผู้ให้ความหมาย ของความตระหนักไว้ ดังนี้

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536 : 350) กล่าวว่า “ความตระหนักเป็นลักษณะของ จิตวิสัยเป็นการรับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตสำนึก ซึ่งรวมถึงการรับรู้รู้สึกและความคิด เมื่อ บุคคลเกิดความตระหนักก็จะนำ มาสู่ความคิดซึ่งจะมีผลต่อการควบคุมตนเอง”

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542: 114) กล่าวว่า “ความตระหนักเป็นการให้รับทราบ กระตุ้น ให้ได้ยิน ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ อันเป็นแนวความคิดใหม่ๆ โดยเฉพาะในสิ่งที่ต้องการ ปรับปรุงแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลง”

อย่างไรก็ตามการสร้างตระหนักให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน เพื่อให้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานของสถานศึกษานั้นมีแนวดำเนินการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545:14-15)

1. สถานศึกษามีบุคลากรแกนนำ ที่มีความพร้อมในด้านความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ จัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารและครู ด้านการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้

2. ในกรณีที่มีการมอบหมายให้บุคลากรแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำ ความเข้าใจกับทีมงานยังไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพมาสร้างความเข้าใจ

3. การชี้แจงทำความเข้าใจไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายใน หรือวิทยากรภายนอกควรให้บุคลากรทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจในแนวปฏิบัติตรงกัน และเกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในบทบาทใหม่ต่อไป จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า การสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรโรงเรียนควรมีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ, 2544: 8)

1. สำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร
2. จัดทำ เอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้
3. ประชุมชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำ ความเข้าใจ
4. ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ สื่อ เอกสาร ที่หลากหลาย หรือจากโรงเรียนนำ

ร่อง

มีกระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ดังนี้

กระบวนการในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

2. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของสถานศึกษา ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ. ศ. 2544

3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานองค์กรในชุมชนทุกฝ่าย ให้ได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา

4. จัดทำ ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ

5. จัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือธรรมนูญสถานศึกษา

6. พัฒนาบุคลากรสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำ ความรู้ไปใช้ในการจัดทำ สารของหลักสูตรของสถานศึกษา

แนวทางในการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ด้วยการสำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร

ด้วยการออกแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำ เอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการประชุม ชี้แจง/ประชุมปฏิบัติการ เพื่อทำ ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนศึกษาดูงาน จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสารหรือศึกษาจากโรงเรียนนาร่อง

2. ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ของสถานศึกษาตาม ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ. ศ. 2544 โดยเริ่มจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด ทิศทางนโยบายและแนวทางการดำ เนินงานของสถานศึกษา ทำ การแต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา ตลอดจนคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มวิชา ร่วมทั้ง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนชี้แจงทิศทาง นโยบาย และแนวทางการดำ เนินงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการและอนุกรรมการ

3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานองค์กรในชุมชน ทุกฝ่าย ให้ได้รับทราบและให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ด้วย การจัดทำมีการประชาสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศ แผ่น พับจดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น อินเทอร์เน็ตตำบล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้ง ผู้บริหารและครูออกไปเยี่ยมพบประชาชน

4. จัดทำ ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาให้เป็นระบบ ด้วยการรวบรวมข้อมูลใน ด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญา ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น แล้วนำข้อมูลมาจัดทำเป็น ระบบ

5. จัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือธรรมนูญสถานศึกษา ด้วยการ กำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎระเบียบต่าง ๆ แล้วจัดทำ เป็นรายลักษณะอักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บท การดำเนินงานจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็น แผนพัฒนางานต่อเนื่อง

6. พัฒนาบุคลากรสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำ ความรู้ไป ใช้ในการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา ด้วยการศึกษาค้นคว้าและเอกสารประกอบ หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของ บุคลากรมีการจัดอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติ ตามความต้องการของบุคลากร สร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเรียนรู้

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา กำหนดไว้
ดังนี้

1. มีข้อมูลที่แสดงความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดทำ หลักสูตรของบุคคลที่
เกี่ยวข้องตลอดจนมีเอกสารหลักฐานการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เกี่ยวกับ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. มีกรรมการและคณะอนุกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ
4. คณะกรรมการและอนุกรรมการ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองสอดคล้องกับ
นโยบายของสถานศึกษา
5. มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ความเคลื่อนไหวของหลักสูตรให้บุคลากรใน
สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ทราบ
6. บุคลากรทุกฝ่ายอาสาที่จะช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน
7. มีการจัดทำ ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน ชุมชน และข้อมูลการดำเนินงานอย่าง
เป็นระบบ
8. มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
9. มีการนำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาชุมชน มาใช้ในการจัดทำ แผนพัฒนา
คุณภาพการศึกษา
10. มีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา
11. มีคณะทำงานที่รับผิดชอบการศึกษาเอกสารหลักสูตร
12. มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ
บุคลากรในสถานศึกษา
13. มีบัญชีรายชื่อสถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้

3.2 ด้านการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

จากการที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 มาตรา 27 กำหนดให้
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำ สารของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและ
สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน
สังคม และประเทศชาติ การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดทิศทาง เป้าหมาย
จุดมุ่งหมายและการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ตลอดจนการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรสถานศึกษา การกำหนด
สาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดสื่อการเรียนรู้ และกำหนดการวัดผลประเมินผล
นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้ในการจัดทำสารหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.1 การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ก่อนที่จะลงมือจัดทำ สารระหลักรุตรสถานศึกษา มีข้อมูลหลายอย่างที่ต้องทราบและนำมาวิเคราะห์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำหนดองค์ประกอบของสารระหลักรุตร ข้อมูลที่สมควรนำมาพิจารณา

ธารง บัวศรี (2532: 153-159) กล่าวถึงถึงการการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบายและเป้าประสงค์ของชาติ เพราะเป้าประสงค์เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย และจุดมุ่งหมายเป็นตัวกำหนดจุดประสงค์ของรายวิชาอีกต่อหนึ่ง
2. การวิเคราะห์หลักรุตรเดิม จุดประสงค์ของการวิเคราะห์ก็เพื่อตรวจสอบว่าหลักรุตรที่ใช้อยู่มีอะไรที่บกพร่องล้าสมัย ไม่สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ขณะเดียวกันก็ต้องตรวจสอบว่ามีอะไรที่ดีและใช้ได้
3. วิเคราะห์สภาพและปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะในการจัดการศึกษานั้นเราจะต้องคำนึงถึงว่า กว่าที่ผู้เรียนจะเรียนสำเร็จออกไปก็กินเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ดังนั้นสิ่งที่เรียนเพื่อวันนี้อาจไม่มีประโยชน์ในอีก 10 ปีข้างหน้าเลยก็เป็นได้ หลักรุตรจึงต้องเตรียมเพื่อวันข้างหน้าไว้ด้วย
4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ทั้งที่เป็นข้อมูลด้านปริมาณได้แก่ จำนวนนักเรียนทั้งหมด แนวโน้มของจำนวนที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง อัตราการสอบได้ สอบตก การออกก่อนกำหนดสาเหตุการออกจากโรงเรียน ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาพิจารณาความเหมาะสมในการจัดหาอุปกรณ์การสอน การจัดชั้นเรียน การเตรียมผู้สอน อาคารสถานที่ และการจัดงบประมาณ ข้อมูลด้านพัฒนาการและการเจริญเติบโตของผู้เรียนได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย ทางอารมณ์สังคม จิตใจ และพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา ผลที่ได้จะช่วยผู้เรียนที่มีปัญหาพิเศษ การทำสารเกี่ยวกับพลศึกษา สุขศึกษา และสารโดยทั่ว ๆ ไปที่จะต้องให้สอดคล้องกับวัยและเชาวน์ปัญญาของผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนาการในด้านค่านิยมและศีลธรรมจรยาด้วย ข้อมูลที่เกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว อาชีพ ระดับชนชั้น ระดับความรู้และการสมาคม ซึ่งจะช่วยให้การจัดสารของหลักรุตรสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ดีขึ้น
5. การวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน ในขั้นต้นควรทำความเข้าใจกันก่อนว่าการเรียนรู้คืออะไร การเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นความรู้ เป็นมโนทัศน์ เป็นค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม เกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการอย่างไร เพื่อนำความรู้ความเข้าใจในสิ่งดังกล่าวมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใช้ในการกำหนดมาตรฐานการประเมินผลหลักรุตรประเมินแผนการสอน ตลอดจนเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจว่า การเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่นั้นควรส่งเสริมให้ดำเนินต่อไปหรือควรมีการปรับปรุงแก้ไข

6. การวิเคราะห์ทรัพยากร อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่ เพราะจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ทราบว่าสาระของหลักสูตรที่ทำขึ้นนั้นจะสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ เช่นมีผู้สอนในวิชาที่กำหนดขึ้นหรือไม่ จำนวนเพียงพอหรือไม่ แต่ละวิชาที่มีผู้เรียนจำนวนเท่าไร มีอุปกรณ์ ห้องเรียน เครื่องมือเครื่องใช้เพียงพอหรือไม่ ต้องการอะไรมาเพิ่มบ้าง และงบประมาณค่าใช้จ่ายมีหรือไม่ในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำมาจัดทำ สาระหลักสูตรของสถานศึกษานั้น

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539: 41-44) ได้แบ่งประเภทข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล ไว้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนหรือสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความทันสมัยและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพของคนในชุมชน อาจนำ มาใช้กำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาของกลุ่มการเรียนรู้และอาชีพ เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ในการพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับมิได้ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางปัญญาเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาในทุก ๆ ด้านพร้อมกันไปทั้งด้านร่างกายปัญญา จิตใจ หรืออารมณ์ รวมทั้งยังต้องสนใจเกี่ยวกับความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้นควรต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการด้านปัญญาและจิตใจของผู้เรียน ข้อมูลด้านลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และข้อมูลด้านครอบครัวของผู้เรียน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่สภาพทั่ว ๆ ไป เช่น จำนวนครู จำนวนนักเรียน งบประมาณ จำนวนอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ ความต้องการของครู และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้หลักสูตรและกระบวนการสอน

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ สาระหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ จะเป็นข้อมูลที่นำ มากำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ และจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตร ซึ่งจะนำ มากำหนดเป็นเนื้อหาสาระที่ควรจัดให้ผู้เรียน ต่อไป

3.2.2 ทิศทาง เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

การกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ตลอดจนงานที่สถานศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียน สิ่งเหล่านี้จะเป็นกรอบและแนวทางที่สถานศึกษานำ มาใช้เพื่อจัดทำ สาระหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544ค: 13-17)

ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นการแสดงให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางที่เป็นความสำเร็จของการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่คาดหวังและเป็นความต้องการสูงสุด อาจแสดงจุดเน้นและผลการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างกว้าง ๆ ผนวกกับแนวโน้มของการพัฒนาและตรงตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น การกำหนดทิศทาง

และเป้าหมายที่ชัดเจน จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามที่หลักสูตรการศึกษาต้องการ จึงนับได้ว่าการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นองค์ประกอบอันดับแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน เพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม พึ่งตัวเองได้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาสามารถกำหนดจุดหมายของหลักสูตรได้ตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ

แนวทางการดำเนินงานกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา

1. สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชน กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นของสถานศึกษา
2. กำหนดให้มีคณะกรรมการประเมินผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการประเมินในแต่ละช่วงชั้นและนำผลการประเมินมาเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นของผู้เรียน
3. จัดระบบ วิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนการจัดเก็บข้อมูลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนแต่ละคน
4. ให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม สอดคล้อง ครอบคลุม โปร่งใส และเชื่อถือได้
5. มีการบันทึกผลการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างเป็นระบบ และมีการรายงานผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนเป็นรายภาค/รายปีและรายช่วงชั้น

จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาต้องร่วมกับชุมชนในการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม โดยสิ่งเหล่านี้สามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องมีการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

3.2.3 สารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสารการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสารการ

เรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ การจัดทำ สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้ (กรมวิชาการ,2544ข: 21-25)

สาระการเรียนรู้ เป็นการกำหนดมวลประสบการณ์ทั้งที่เป็นเนื้อหาและ กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้เป็นสื่อเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามศักยภาพ ของตนเองและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องกำหนดสาระการ เรียนรู้เป็นรายปี/ภาค ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึง สภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

สาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ สาระการเรียนรู้บังคับ ซึ่งเป็นสาระ การเรียนรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน และสาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระการ เรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้ง สนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และเฉพาะทาง

มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนเมื่อเรียนจบจาก สถานศึกษานั้น ๆ โดยแสดงให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ของแต่ละสาระ ของ การเรียนรู้ กลุ่มต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการ เรียนรู้รายปี/ภาค ซึ่งมาตรฐานการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ และจะส่งผลต่อ การประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน และแต่ละปีการศึกษา

การจัดทำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาและดำ เนินการ ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคโดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการ เรียนรู้ช่วงชั้น ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้รายปีหรือ รายภาคที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี หรือ ภาคนั้นสำหรับการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/ภาค ของสาระการเรียนรู้เลือก สถานศึกษา สามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสมของแต่ละแผนการเรียนที่จัด

2. กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/ภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/ ภาคที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระ และมาตรฐานการ เรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน

3. กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปี/ภาค ทั้งสาระ การเรียนรู้แกนและสาระการเรียนรู้เลือก มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

ช่วงชั้น ป.1-3 ป.4-6 และ ม. 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี และกำหนด จำนวน คาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้น ม. 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้รายภาค และกำหนดจำนวนหน่วยกิต ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้

ในการกำหนดจำนวนหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาค สำหรับช่วงชั้น ม. 4-6 ใช้เกณฑ์พิจารณาว่า ถ้าใช้เวลาจัดการเรียนรู้ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียนจะมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้เลือก ซึ่งเป็นสาระเฉพาะของสายอาชีพหรือแผนการเรียน เฉพาะทางอื่นๆ ให้ใช้เกณฑ์ดังนี้คือ สาระการเรียนรู้ที่ใช้เวลาจัดการเรียนรู้อะหว่าง 40-60 ชั่วโมง ต่อภาคเรียนจะมีค่าเท่ากับ 1 หน่วยกิต ทั้งนี้ให้สถานศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความ เหมาะสม และใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน

4. การจัดทำ คำ อธิบายรายวิชา โดยการนำ เอามาตรฐานการเรียนรู้รายปี/ภาค สาระการเรียนรู้รายปี/ภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ตามข้อ 1-3 มาเขียนเป็น คำ อธิบายรายวิชา โดยให้ประกอบด้วย ชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนเป็นความเรียง เสนอภาพรวมมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านสำหรับชื่อรายวิชา มีแนวทาง ในการกำหนดดังนี้ ชื่อรายวิชาของสาระการเรียนรู้บังคับให้ใช้ชื่อตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วน รายวิชาเลือกกำหนดได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ต้องสื่อความหมายได้ชัดเจนมีความสอดคล้อง กับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น

5. การจัดทำ หน่วยการเรียนรู้ โดยการนำ เอาสาระการเรียนรู้รายปี/ภาคที่กำหนด ไว้ ไปบูรณาการจัดทำ เป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐาน การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อเรียนครบทุกหน่วย ย่อยแล้ว ผู้เรียนสามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/ภาคของทุกรายวิชา

6. การจัดแผนการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบการจัดแผนการเรียนรู้ของ ตัวเอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตามผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ ว่าให้ใช้รูปแบบใด

7. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เลือก ควรจัดไว้ให้หลากหลายทุกกลุ่มสาระ เพื่อให้ นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และตามศักยภาพ ให้ครบตามจำนวนเวลา หรือหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในแต่ละภาคเรียน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรสถานศึกษาที่จัดทำ ขึ้นนั้น สถานศึกษาได้กำหนดมวลประสบการณ์ที่ต้องการให้เกิด กับผู้เรียนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามศักยภาพของตนเอง และได้บรรลุผลตาม มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยสามารถปรับปรุงให้เหมาะสมตามความต้องและให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลง ของสังคม และเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการนำ หลักสูตรไปใช้

3.2.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนรู้จากสาระการ เรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านจิตใจ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมตามเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเกื้อกูลและส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นการปลูกฝัง อบรมให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังต้องแนะแนว ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีความเข้าใจผู้อื่น มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง มีข้อมูลและสามารถตัดสินใจเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน ส่งเสริมทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำ หน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาดตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น โครงการ กิจกรรมตามความสนใจ ชุมนุมวิชาการ กิจกรรมรักการอ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์จากคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของกรมวิชาการ (ม.ป.ป.: 3) ได้กำหนดหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

1. มีการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียนบูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีจำนวนสมาชิกที่ความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม

4. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา

5. ผู้เรียนเป็นผู้ดำ เนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษาถือเป็นหน้าที่และงานประจำ โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

6. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

3.2.5 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอน เป็นตัวกลางที่ช่วยให้การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติ ไปยังผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีความหมายรวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนต่าง ๆ เทคนิควิธีการที่ครูและผู้เรียน ใช้ในการประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการ, 2544: 27-28) ได้กล่าวถึงการใช้สื่อ และลักษณะของสื่อการเรียนรู้ พอสรุปได้ว่า

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภทรวมทั้งเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำ สื่อต่างๆที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศ มาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้เพียงพอเพียง ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมจากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริงสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำ และจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
2. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม หลากหลายและสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสื่อการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
3. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำ ขึ้นเองและที่เลือกนำ มาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่นั้นอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนจัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

4. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่น

5. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งเน้นสื่อการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา ทุกสถานที่ จากแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนมุ่งให้ผู้เรียนมีวิจาร์ณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3.2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้คุณครูสอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจะต้องทำ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน ต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ และการประเมินจากภายนอกเพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยแนวทางการปฏิบัติงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้(กรมวิชาการ, 2544ก : 28-31)

การวัดและประเมินผลระดับผลการเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียนคือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยม ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่เป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลงานประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือตัวผู้เรียน ครูผู้สอน และพ่อแม่ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และการค้นหาข้อมูล เกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำ ให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตนครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม สามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียนรวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่

ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายปีและรายช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำ ผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลใหม่

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษากำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

3.2.7 เอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา

เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำ สาระของหลักสูตรสถานศึกษาตามกระบวนการและขั้นตอนทั้งหมดแล้ว สถานศึกษาจะต้องจัดทำ เอกสารหลักสูตรของสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2544ค: 28) ซึ่งองค์ประกอบด้วย ทิศทางและเป้าหมายของการจัดการศึกษา จุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้สถานศึกษา ยังสามารถกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการนำ หลักสูตรไปใช้ได้ตามความเหมาะสม เช่น คำ อธิบายรายวิชา การสอนซ่อมเสริม การให้การบ้าน ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ กิจกรรมนันทนาการ การเยี่ยมบ้าน การประสานงาน ชุมชน เงื่อนไขความสำเร็จ เป็นต้น

มีกระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานจัดทำ สาระของหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

กระบวนการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น จัดสัดส่วนเวลาเรียน และกำหนดมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชา ด้วยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค กำหนดชื่อรายวิชา เวลา และจำนวนหน่วยกิต จัดทำคำอธิบายรายวิชารายปี/รายภาค หน่วยกิจการเรียนรู้ และจัดทำแผนการเรียนรู้

3. กำหนดสาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. กำหนดสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกำหนดการวัดผลและประเมินผล

แนวทางในการจัดทำสาระหลักสูตรของสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้

เริ่มด้วยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทำ การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นและการจัดสัดส่วนเวลาเรียน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของกลุ่มวิชาด้วยการ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค กำหนดชื่อรายวิชาเวลา และจำนวนหน่วยกิต จัดทำ คำอธิบายรายวิชารายปี/รายภาค จัดทำ หน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ เสร็จแล้วทำการกำหนดสาระของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กำหนดสื่อการเรียนรู้ สดท้ายกำหนดการวัดผลและประเมินผล

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา กำหนดไว้ ดังนี้

1. มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการจัดทำสาระของหลักสูตรของสถานศึกษา
2. มีกระบวนการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา
3. มีปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษา/จุดเน้นการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน
4. มีแผนการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. มีเอกสารหลักฐานการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ. ศ. 2542
6. มีการจัดทำ สาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา รายวิชาและกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน
7. มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ คิด และสรุปเป็นความรู้ และแนวความคิดด้วยตนเอง
8. มีการสอนซ่อมเสริมและส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ที่ปรากฏเป็นหลักฐานและตรวจสอบได้
9. มีระบบการประเมินผลตามสภาพจริง
10. ปฏิบัติตามระเบียบการเทียบโอนของกระทรวงศึกษาธิการ
11. มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
12. มีกิจกรรมส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหน้าที่แนะแนวให้กับผู้เรียน

3.3 ด้านการวางแผนการดำเนินใช้หลักสูตรสถานศึกษา

การนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้นั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องถือเป็นแนวปฏิบัติได้แก่ การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน เพราะเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่จะต้องเป็นผู้นำ และผลักดันให้หลักสูตรขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาลงสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนครูผู้สอนก็จะเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การนำ หลักสูตรไปใช้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544ค : 13-15)

3.3.1 การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เมื่อสถานศึกษาจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้การนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย สถานศึกษาจึงจำ เป็นต้องมีการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้หลายประการ ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน เช่น

1. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาที่สองของโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดให้มีการสอนซ่อมเสริม หรือจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านคอยให้คำ แนะนำ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนทุกคนอย่างทั่วถึง
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างเพียงพอ
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียนรวมทั้งนอกสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุมชน วัด แหล่งประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา และเป็นข้อมูลในการวางแผน บริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ. ศ. 2544 ได้เสนอแนะ แนวการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เกณฑ์ การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร การจัดทำ เอกสารหลักฐานทางการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาศักยภาพของครู และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544ก : 26-31)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 การเรียนรู้ในสาระต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายซึ่งต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา

วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เน้นสภาพจริง ปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้ที่เรียนในช่วงชั้นที่ 3-4 อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีร่างกาย อารมณ์เสถียรปัญญา ความสนใจ และสังคมที่มีลักษณะเฉพาะ โดยมีแนวการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหลักการทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อน อาจจัดแยกเฉพาะ และควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบโครงการมากขึ้นเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความเข้าใจ และรู้จักตนเองในด้านความสามารถ ความถนัดเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ สถานศึกษาต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้เริ่มเน้นเข้าสู่เฉพาะทางมากขึ้นมุ่งเน้นความสามารถ ความคิดระดับสูง ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน ทั้งในด้านอาชีพการศึกษาเฉพาะทาง ตลอดจนงานการศึกษาต่อ

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตร โดยการจัดการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานจะใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าเป็นการจบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าเป็นการจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) และ) ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นการจบการศึกษาภาคบังคับ มีดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) เป็นการจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิต ครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่
สถานศึกษากำหนด

4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่
สถานศึกษากำหนด

เอกสารการประเมินผลการเรียน สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำ เพื่อใช้
ประกอบการดำ เนินงานด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนตามที่เหมาะสม เช่น เอกสาร
แสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ แบบ
รายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียบสะสมแสดงผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ และ
แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียน โดยการนำ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้
จากการศึกษา ในรูปแบบต่าง ๆ หรือจากการประกอบอาชีพ มาเทียบโอนเป็นผลการเรียนของ
หลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ในระดับที่กำลังศึกษาอยู่ โดยสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา ซึ่งจะให้ข้อมูลที่แสดงความรู้ ความสามารถ
ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

2. พิจารณาจากความรู้และประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง การทดสอบ
การสัมภาษณ์ ฯลฯ

3. พิจารณาจากความสามารถ และการปฏิบัติได้จริง

3.3.2 การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ต้องบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการ
ด้วยรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย เพื่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
อารมณ์และสังคม มุ่งปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจ
ตนเองปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตอย่างมี
ความสุขการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีรูปแบบการจัด แนวการจัดที่ควรคำนึงถึง และขั้นตอนใน
การดำเนินการจัด ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2544ค: 26-27)

รูปแบบของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้

1. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียน
เช่นเดียวกับกลุ่มสาระอื่น 8 กลุ่มสาระ

2. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนใน
ตารางเวลาเรียนปกติกับบางส่วนนอกเวลา

3. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยกัน โดยการวางแผนร่วมกันของกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา
กิจกรรม กำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติกับบางส่วนนอกเวลาสถานศึกษา
ต้องจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่าง
ระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยคำนึงถึงแนวการจัดตั้งต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การบูรณาการโครงการ องค์ความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นต้น
2. กิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดตามธรรมชาติ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เช่น ชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำ ประโยชน์ต่อสังคม เช่น กิจกรรมปลูกเสื่อ เนตรนารี เป็นต้น
4. จัดกิจกรรมประเภทบริการด้านต่าง ๆ ฝึกการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม
5. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ โดยให้ถือว่าเป็นเกณฑ์ ประเมินผลการผ่านช่วงชั้นเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีดังนี้

1. ประชุมชี้แจงคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ตลอดจนสภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียน
3. ร่วมกันวางแผนระหว่างคณะครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำ แผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงานทุกภาคเรียน เพื่อเสนอขออนุมัติ
4. ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงาน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงาน ที่กำหนดไว้
5. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน

3.3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การบริหารงานทั้ง 2 ประการข้างต้น อันได้แก่ การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นับว่ามีความสำคัญต่อการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ยังมีงานอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งได้แก่ งานด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งหากขาดงานด้านนี้หรือสถานศึกษาไม่มีโครงการด้านส่งเสริมและสนับสนุนแล้ว ย่อมทำให้งานด้านการวางแผนจะขาดความสมบูรณ์ไปและไม่ครอบคลุมจุดประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ชูศรี สุวรรณโชติ (2532: 241-242) ได้กล่าวถึงผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ว่าแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มประเมินผล เพราะการประเมินผลจำเป็นที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ประเมินหลักสูตรนอกเหนือจากนักประเมินและครูผู้ใช้หลักสูตรแล้ว นักวิจัยการศึกษาก็เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารการประเมินผลหลักสูตรมากอีกกลุ่มหนึ่ง
2. กลุ่มนิเทศการศึกษา เป็นกลุ่มที่จะต้องติดตามการใช้หลักสูตรเพื่อช่วยเหลือให้ครู

มีการเรียนการสอนที่ดีขึ้นถือว่าการนิเทศทั่วไป แต่การนิเทศหลักสูตรที่มีความสำคัญอีกประเภทหนึ่งก็คือ การนิเทศภายใน งานนิเทศหลักสูตรนี้เป็นกระบวนการในการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยและหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ รวมไปถึงครูที่มีความรู้ความสามารถ

ธำรง บัวศรี (2532: 314-316) กล่าวว่า นอกจากการเตรียมตัวผู้สอนให้พร้อมในการใช้หลักสูตรแล้ว การสนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้สอนก็นับว่ามีความสำคัญและจำเป็นเช่นกัน โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนในแต่ละด้าน ดังนี้

1. กำลังคน โดยต้องมีการสนับสนุนให้มีผู้สอนอย่างเพียงพอ และต้องส่งเสริมให้มีการเพิ่มพูนความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการนำ หลักสูตรไปใช้

2. วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และสื่อการเรียนการสอน เพราะในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของผู้สอนมาก ควรมีการสนับสนุนจัดทำให้เพียงพอและทันเวลาต่อการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ตลอดจนมีคุณภาพเหมาะสมกับงานที่นำไปใช้

3. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในด้านความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ ความสามารถในการสอน การจัดชั้นเรียน การวัดผลประเมินผล ฯลฯ โดยผู้รับผิดชอบในการจัดทำ โครงการพัฒนาควรมีการสำรวจเสียก่อนว่า ผู้สอนต้องการอะไร อะไรคือสิ่งที่จะต้องแก้ไข อะไรคือสิ่งที่ควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น โดยคำนึงว่าการพัฒนานั้นต้องตอบสนองความต้องการของผู้สอน

4. การเพิ่มพูนขวัญกำลังใจ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การนำ หลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีการทำได้หลายวิธี เช่น ชมเชยเมื่องานประสบผลสำเร็จ เยี่ยมเยียนเพื่อแสดงความยินดีในผลงาน ปล่อยให้ทำ ลังใจให้มุมานะแก้ไขเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น จัดบริการสิ่ง ที่ผู้สอนต้องการโดยรวดเร็วไม่ชักช้า และจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่จำเป็น เป็นต้น

5. การนิเทศการศึกษา เพราะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนเช่น ช่วยให้ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยปรับปรุงการสอน ช่วยแนะนำ ให้รู้จักการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้แนวทางการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แก่สถานศึกษาว่าต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรทั้งด้านงบประมาณและอาคารสถานที่ที่เพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรดำเนินการใช้วิธีใด การวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบและมีขั้นตอน จะทำให้การใช้หลักสูตรบรรลุจุดหมายได้ง่าย สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม ติดตาม ควบคุมคุณภาพการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจรและนำผลการติดตาม ควบคุมคุณภาพ

พิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 35)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นส่วนสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนในสิ่งที่ครูต้องการไม่ว่าจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ เทคนิคการสอน ขวัญกำลังใจ การนิเทศการศึกษา การประเมินผลการศึกษา ตลอดจนการจัดตั้งศูนย์วิชาการ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้ครูมีประสิทธิภาพการสอนที่ดีขึ้น ผู้เรียนก็จะได้รับประโยชน์คือความรู้และประสบการณ์มากขึ้น การบริหารจัดการหลักสูตรก็จะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

มีกระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

กระบวนการแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางของการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้

1. การบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องทำความเข้าใจกับครู เพื่อให้มีการพัฒนาตนเอง และมีการวางแผนดำเนินการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. การบริหารการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่อ อาชีพ และปัญหาอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนรวมทั้งมีการตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา และร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรม ที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรม ในเรื่องบริการฝึกงานที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่างๆ ที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้ดังนี้

1. มีแผนงานโครงการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ส่งเสริมและตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษา
2. มีการจัดระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา
3. มีเครือข่ายการเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา
4. มีสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพียงพอตามความเหมาะสมของสถานศึกษาและชุมชน
5. มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

6. มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำ วิจัยในชั้นเรียน
 7. มีการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
 8. มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ ด้วยการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
- และมีการบริหารตามแบบที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management)
9. จัดให้มีการประเมินคุณภาพของโรงเรียนโดยองค์กรภายนอก
 10. สถานศึกษามีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อชุมชนเป็นประจำ (ปี/ภาค)
- จากกระบวนการ แนวทาง และตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหารจัดการหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า การที่จะบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสมดังวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหาร และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องศึกษาและทำ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการ บริหารจัดการและแนวทางในการดำเนินการ ตลอดจนตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จของการบริหาร จัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ซึ่งจะทำได้สามารถเห็นภาพรวมของการ พัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอย่างลึกซึ้ง และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

4. ความสำคัญและความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

คำว่า "ASEAN" เป็นคำย่อมาจาก "Association of Southeast Asian Nations" แปล เป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทย ว่า "สมาคมประชาชาติ แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" เป็นที่มาของชื่อ "ASEAN" ปรากฏในคำประกาศปฏิญญาอาเซียน ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ว่า "รัฐมนตรีแห่งสภาเพรชิตีเยี่ยมด้านการเมือง/ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซีย รองนายกรัฐมนตรีแห่งมาเลเซีย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฟิลิปปินส์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สิงคโปร์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศไทยประกาศ ณ ที่นี้ ให้ก่อตั้งสมาคมเพื่อ ความร่วมมือแห่งภูมิภาคสำหรับประเทศแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยให้ใช้ชื่อว่า Association of Southeast Asian Nations (ASEAN)" และคำว่า "ประชาคมอาเซียน"(ASEAN Community) เป็นการสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของทั้งสิบรัฐสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่าง ฉันทามติมิตรในครอบครัวเดียวกัน หรือเป็นเพื่อนร่วมชุมชนคนหมู่บ้านเดียวกัน อาเซียนหรือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความ เข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคง ทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและ วัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศ สมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทยอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชาได้มีผู้กล่าวถึงความเป็มาและความสำคัญไว้ ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554 : 1) ได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของประชาคมอาเซียนว่า อาเซียน ปรากฏในคำประกาศปฏิญญาอาเซียนที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ประกอบด้วยประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศในภูมิภาคข้างไว้ซึ่งสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก มีกลไกการขับเคลื่อนประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ (2554 : 3-4) ได้กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของประชาคมอาเซียนว่า ในช่วงทศวรรษ 2500 ระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ได้แพร่เข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้เกิดความกังวลทางด้านเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ ประกอบกับประเทศมหาอำนาจเริ่มไม่สนับสนุนให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ทำให้ประเทศในกลุ่มหันมาหาความร่วมมือซึ่งกันและกัน และได้มีการฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างประเทศขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการแสวงหาลู่ทางจัดตั้งองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจขึ้นในภูมิภาค “สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” จึงได้จัดตั้งขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญากรุงเทพฯ”(Bangkok Declaration) หรือที่เรียกว่าปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ที่พระราชวังสราญรมย์ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และการบริหาร
2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
3. เสริมสร้างความเจริญ รุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
7. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอกองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

จากที่กล่าวข้างต้นโดยสรุปได้ว่า ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน เกิดจากกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และความหลากหลายทั้งด้านสังคมและระบบเศรษฐกิจ จึงทำให้ 10 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ต้องเร่งสร้างความเตรียมพร้อมให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศชาติก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและเท่าเทียม โดยประกาศปฏิญญาอาเซียนที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ด้านความสำคัญของประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ และการบริหาร การฝึกอบรมและการวิจัย และส่งเสริมการศึกษาด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจพัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศภายนอกองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ โดยมีกลไกการขับเคลื่อนประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

5. การเตรียมพร้อมและแนวทางการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

การเตรียมพร้อมและแนวทางการศึกษาไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของประเทศไทยหลังจากการประกาศก่อตั้งประชาคมอาเซียน ว่ามีความสำคัญ มีแนวทาง หลักการ หรือวิธีการอย่างไร ที่จะเตรียมความพร้อมเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน โดยนำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

5.1 ประชาคมอาเซียนคืออะไร

สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ (2554: 13-143) ได้รวบรวมเรื่องราวความเป็นมาและความร่วมมือต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับอาเซียนแก่ประชาชนชาวไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และขอแนะนำ ดังนี้

5.1.1 กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 13 เมื่อปี 2550 ที่ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ลงนาม ในกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขับเคลื่อนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้โดย

วัตถุประสงค์ของกฎบัตรคือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลางและเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรอาเซียนจะเป็นสถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (Intergovernmental Organization) จุดเด่นประการหนึ่งของกฎบัตรอาเซียน คือ การที่ข้อบทต่างๆ ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้อาเซียนเป็นองค์กรที่ประชาชนเข้าถึงและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในประเทศสมาชิกมากยิ่งขึ้น กฎบัตรอาเซียนประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 บท อาจสรุปบทบัญญัติที่สำคัญของกฎบัตรอาเซียนได้ดังนี้

บทที่ 1 เป้าหมายและหลักการ (Purposes and Principles)

บทที่ 2 สถานะบุคคล (Legal Personality) ให้อาเซียนมีสถานะบุคคล

บทที่ 3 สมาชิกภาพ (Membership)

บทที่ 4 องค์กรของอาเซียน (Organs)

บทที่ 5 องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน (Entities Associated with ASEAN)

ให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ ที่สนับสนุนหลักการและวัตถุประสงค์ของอาเซียนตามรายชื่อในภาคผนวกของกฎบัตรได้ โดยภาคผนวกจะแบ่งประเภทองค์กรดังกล่าวเป็น 5 ประเภท โดยมีองค์กรด้านการศึกษา รวมอยู่ด้วย

บทที่ 6 เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต (Immunities and Privileges)

บทที่ 7 กระบวนการตัดสินใจ (Decision Making)

บทที่ 8 การระงับข้อพิพาท (Settlement of Disputes)

บทที่ 9 งบประมาณและการเงิน (Budget and Finance)

บทที่ 10 การบริหารงานและกระบวนการ (Administration and Procedure)

บทที่ 11 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน (Identity and Symbols)

บทที่ 12 ความสัมพันธ์กับภายนอก (External Relations)

บทที่ 13 บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย (General and Final Provisions)

5.1.2 แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดช่องว่างการพัฒนาโดยการกระจายประโยชน์ของการเจริญเติบโตไปยังกลุ่มและชุมชนที่พัฒนาน้อยกว่าที่มีความยากจน รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน และเชื่อมต่อชาติสมาชิกอาเซียนในภูมิภาคให้เข้ากับประชาคมโลก แนวคิดเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนจะส่งเสริมให้เกิดการต่อยอดการรวมตัวของอาเซียนและขยายกว้างขึ้นไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และความเชื่อมโยงในภูมิภาคที่ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้นนี้จะสร้างความเข้มแข็งให้แก่จุดยืนของอาเซียนในฐานะเป็นแกนกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรักษาความเป็นแกนกลางของอาเซียน

5.1.3 แผนการสื่อสารของอาเซียน (ASEAN Communication Plan) คือขอบข่ายของความร่วมมือตามวัตถุประสงค์ 3 ด้านซึ่งเปรียบเสมือนเสาหลักสามเสาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political - Security Community - APSC) เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธีเพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประเทศสมาชิกได้ร่วมจัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community Blueprint)

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) โดยมีเป้าหมายให้อาเซียนมีตลาดและฐานการผลิตเดียวกันและมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint)

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) เพื่อให้ประชาชนมีการอยู่ดีกินดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียว โดยมีความร่วมมือเฉพาะด้าน (Functional Cooperation) ภายใต้ประเด็นเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่ครอบคลุมในหลายด้าน ได้แก่ เยาวชน การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สิทธิมนุษยชน สาธารณสุข วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สตรีแรงงาน การขจัดความยากจน สวัสดิการสังคมและการพัฒนาวัฒนธรรมและสารสนเทศ กิจการพลเรือน การตรวจคนเข้าเมืองและกงสุลยาเสพติด การจัดการภัยพิบัติ และสิทธิมนุษยชน โดยมีคณะทำงานอาเซียนรับผิดชอบการดำเนินความร่วมมือในแต่ละด้าน

อาเซียนได้ตั้งเป้าการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี 2558 โดยมุ่งหวังในการเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันประชากรอาเซียน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity)

เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Development) 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) 3) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights) 4) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building an ASEAN Identity) 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap) โดยมี

กลไกการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมรายสาขา (Sectoral) ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (Senior Officials Meeting) และระดับรัฐมนตรี (Ministerial Meeting) คณะมนตรีประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Council) รวมทั้งการประชุมคณะกรรมการด้านสังคมและวัฒนธรรม (Senior Officials Committee for ASEAN Socio-Cultural Community)

กล่าวโดยสรุป ประชาคมอาเซียน คือความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะเป็นกลไกขับเคลื่อนการสร้างประชาคมอาเซียนในปี 2558 และยังมีแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน เพื่อเป็นคู่มือส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดช่องว่างการพัฒนา โดยการกระจายประโยชน์ของการเจริญเติบโตไปยังกลุ่มและชุมชนที่พัฒนาน้อยกว่าที่มีความยากจน รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน และเชื่อมต่อชาติสมาชิกอาเซียนในภูมิภาคให้เข้ากับประชาคมโลก และแผนการสื่อสารของอาเซียน ของประชาคมอาเซียนทั้งสาม ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคง ประชาคมเศรษฐกิจ และประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นคู่มือในการดำเนินการที่สอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดสันติภาพและความรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องแก่ประชาชน

5.2 ความสำคัญของการศึกษาต่อประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนว่า การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการศึกษาเป็นกลไกในการปลูกฝังค่านิยมแนวความคิด ความเข้าใจกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก โดยในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC Blueprint) ได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีของประชากรในภูมิภาค ด้วยการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์

ศศิวิมล บริบุญวงศ์ (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนว่า การศึกษาเป็นรากแก้วและเป็นกุญแจดอกสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาคให้อยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนด บทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และในภูมิภาคเอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบความร่วมมือด้านการศึกษาอาเซียน ด้านการศึกษาอาเซียน

กระทรวงศึกษาฯ อนุมัติที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายประชาคมอาเซียน ที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน โดยกำหนดให้สาขาการศึกษาตอบสนองการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายในปี 2558

พวงกต วงศ์เลขา (2554) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนว่า ประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกอาเซียน ได้ตระหนักถึงบทบาทและภารกิจสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือกับอาเซียน เพื่อสร้างความแข็งแกร่งของอาเซียนในเวทีโลก โดยเฉพาะการใช้กลไกความร่วมมือด้านศึกษานำพาอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคง ดังคำกล่าวตอนหนึ่งของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ในพิธีเปิดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2552 ที่ว่า “ประชาชนของอาเซียนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของอาเซียน เราต้องทำให้แน่ใจว่า พวกเขามีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาบุคคล และเราควรดำเนินการดังกล่าวโดยการส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างศักยภาพในด้านอื่น ๆ นี่คือนสิ่งที่เราเรียกว่าการลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคตของประชาคม ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมที่ยั่งยืนต่อไป” ในส่วนของความร่วมมือด้านการศึกษาของประชาคมอาเซียนนั้น ได้มีการลงนามในปฏิญญาชะอำ-หัวหิน โดยนายกรัฐมนตรีของไทยและผู้นำของประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน โดยมีเป้าหมายความร่วมมือใน 3 เสาหลัก คือ ประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคง โดยใช้การศึกษาเป็นตัวนำ ประชาคมด้านเศรษฐกิจ ทุกประเทศจะต้องพัฒนาความสามารถการแข่งขันในเวทีโลก และประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรม ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นจะช่วยสร้างความร่วมมือในลักษณะสังคมเอื้ออาทร และการพัฒนามาตรฐานการศึกษาไทยให้ก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนนั้นคงไม่เพียงพอ แต่ยังคงพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้มีศักยภาพพร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกได้อย่างมั่นใจ ที่สำคัญคือทุกภาคส่วนในสังคมต้องผสานความร่วมมือขับเคลื่อนการศึกษาไทยให้ก้าวไปสู่เวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ (2554) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาต่อประชาคมอาเซียนว่า ศธ.มีนโยบายพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ กระจายโอกาสอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตลอดจนสามารถก้าวทันและแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งในความเป็นจริงประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งอาเซียน โดยมี 3 เสาหลัก ได้แก่ ความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางการเมืองและความมั่นคง และความร่วมมือทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเสาหลักความร่วมมือทางสังคมมีความก้าวหน้ามากที่สุด การเตรียมความพร้อมของ ศธ.ในเสาหลักความร่วมมือด้านสังคมเรื่องการศึกษา ก็เพื่อให้ไทยสามารถเข้าสู่ประชาคมอาเซียนได้ ซึ่งเชื่อว่า อีก 3 ปีข้างหน้านักเรียนในโรงเรียนสู่

มาตรฐานสากลจะต้องสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ โดยครูจะต้องให้ความร่วมมือและผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อประชาคมอาเซียน คือ การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน เป็นกุญแจดอกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน ทำให้แต่ละประเทศมีช่องทางที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาบุคคลให้เกิดค่านิยมแนวความคิด ความเข้าใจกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปันต่อกัน และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนให้มีความสามารถในการแข่งขันบนเวทีเศรษฐกิจโลก เป็นแนวทางที่เรียกว่า การลงทุนระยะยาวเพื่ออนาคต ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการสร้างประชาคมเป็นไปอย่างยั่งยืน

6. นโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

รัฐบาลได้ใช้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน ต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 15 ได้ให้การรับรองปฏิญญาชะอำ - หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาภูมิภาคอย่างยั่งยืน และได้กำหนดให้สาขาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายในปี พ.ศ. 2558 กำหนดให้ "การศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ" เพื่อเตรียมคนไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 มีคำถามเกิดขึ้นในขณะนี้คือ ประเทศไทยมีการเตรียมการอย่างไรในการพัฒนาคนไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หากพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาของประเทศ เป็นไปอย่างล่าช้า จะไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก อาจทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยเสียเปรียบประเทศสมาชิกอาเซียนเมื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ในขณะนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศมีความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มตัว ด้วยนโยบายและการวางแผนการศึกษาให้ประชากรของประเทศได้ศึกษาเรียนรู้ประเทศในภูมิภาคอาเซียน การสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรมในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2558 เช่น สิงคโปร์กำหนดพัฒนาสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำแห่งเอเชียด้านศูนย์กลางการศึกษา

ระดับมาตรฐานสากล ฟิลิปปินส์วางแผนขยายการศึกษาสำหรับทุกคน มาเลเซียเน้นการพัฒนา ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์ และ ภาษาอังกฤษ ส่วนประเทศไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม พัฒนาการศึกษโดยแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรองรับ มีการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการกระจายโอกาสทาง การศึกษา และเน้นคุณภาพการศึกษาลู่สากล

นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุก โดย เน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียนในภูมิภาค เอเชีย ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษา ซึ่ง เป็นไปในทิศทางสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอาเซียน และขยาย โอกาสทางการศึกษา การยกระดับคุณภาพการศึกษา การใช้โครงสร้างพื้นฐานอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีการสื่อสารรวมทั้งการบริหารจัดการทางการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อ สร้างประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวง ศึกษาดังนี้

1. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษาดามปฏิญญาชะอำ – หัวหินว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา เพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทร และแบ่งปัน

จากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่การ บรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี 2558 เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2553 ณ กระทรวง ศึกษาธิการโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบ นโยบายเพื่อดำเนินงานตามปฏิญญาชะอำ – หัวหิน ด้านการศึกษาดังนี้

นโยบายที่ 1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อ สร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

นโยบายที่ 2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่ เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่นความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษา เพื่อนบ้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและ

เปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการทำงานของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

นโยบายที่ 3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาดลottedชีพ การปรับปรุงและส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

นโยบายที่ 4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

นโยบายที่ 5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

- ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2555 – 2558 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก
- ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการนศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค
- เสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา กับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศ
- แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- กำหนดมาตรการเชิงรับและรุกเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา
- ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้ภาษาที่สาม
- ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรสมทบร่วมกับสถาบันต่างประเทศ

7. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน

การดำเนินการเพื่อเตรียมคนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคม อาเซียน เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีเป้าหมายและเป็นระบบ โดยมีแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนและการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ดังนี้

7.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยทั่วไปดำเนินการโดยคณะกรรมการ หรือ คณะทำงาน มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

7.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน

7.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของชุมชนและของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน

7.1.3 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา(เวลาเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน) คำอธิบายรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเกณฑ์การจบการศึกษา พร้อมนี้ สถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสารระเบียบและการวัดผลประเมินผลเพื่อใช้ควบคู่กับหลักสูตรสถานศึกษา

7.1.4 ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหลักสูตร เมื่อจัดทำร่างหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนจะเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาควรจะมีการพิจารณาคุณภาพความถูกต้องเหมาะสม โดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หรือการรับฟังความคิดเห็นผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

7.1.5 คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ นำเสนอร่างเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาและระเบียบการวัดผลประเมินผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และปรับปรุงให้เหมาะสม ชัดเจนยิ่งขึ้น ก่อนการอนุมัติใช้หลักสูตร

แล้วจึงจัดทำเป็นประกาศ หรือคำสั่ง เรื่อง ให้ใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา และประธานกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ลงนาม หรือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ลงนามเพียงผู้เดียว

7.1.6 ใช้หลักสูตรสถานศึกษา ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษาไปกำหนด โครงสร้างรายวิชาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย

7.1.7 วิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตร ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตร อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลการติดตามมาใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ให้สถานศึกษาดำเนินการดังนี้

1. พิจารณานโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

1.1 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ 5 ประการ (ปี พ.ศ. 2553 – 2554) เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียน ให้บรรลุตามเป้าหมายในปี พ.ศ. 2558 ดังนี้

1.1.1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน

1.1.2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่นความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน

1.1.3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครูอาจารย์ในอาเซียน และยอมรับในคุณสมบัติร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภูมิภาค

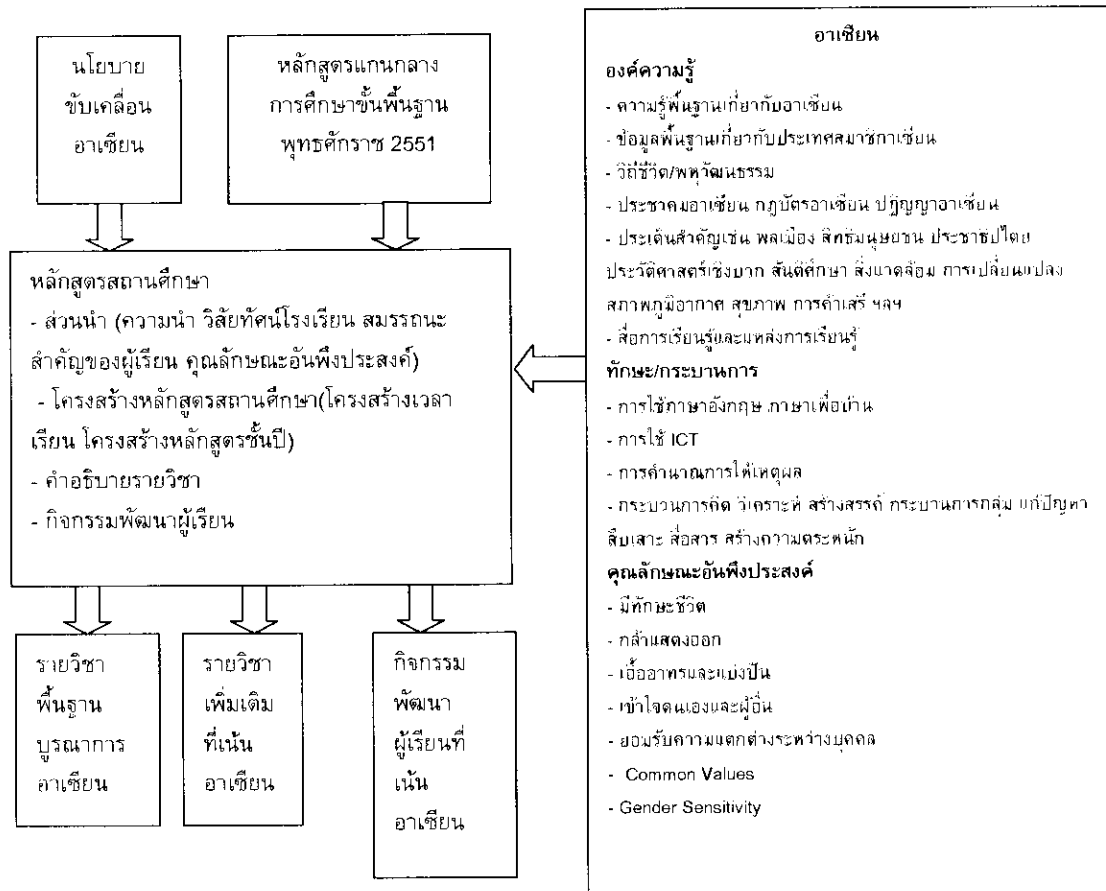
1.1.4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน

1.1.5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

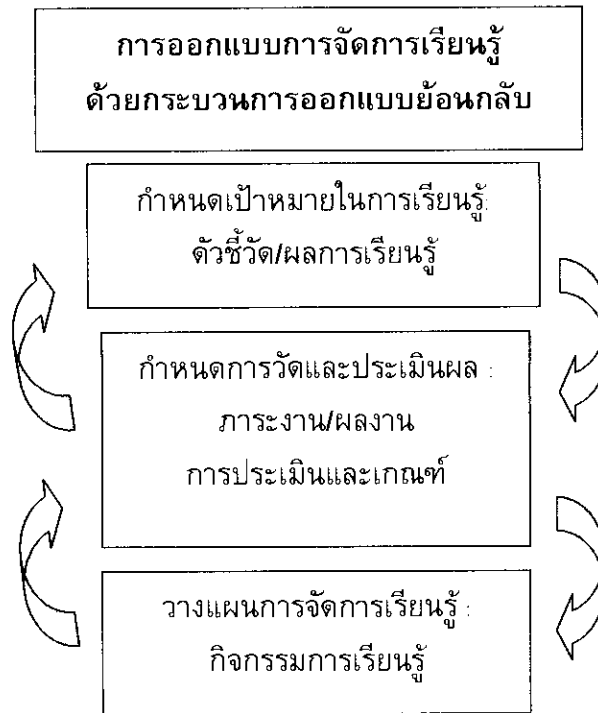
1.2 ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2555 – 2558 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน/ประชาคมโลก

1.2.1 ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค

- 1.2.2 เสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระหว่างประเทศ
 - 1.2.3 แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เรียน ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
 - 1.2.4 กำหนดมาตรการเชิงรับและรุกเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา
 - 1.2.5 ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม
 - 1.2.6 ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรสมทบร่วมกับสถาบันต่างประเทศ
2. พิจารณาจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ.2554 ในข้อ 8 ซึ่งกำหนดไว้ว่า นักเรียน ครู และสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)
 3. วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน
 4. วิเคราะห์องค์ความรู้ ทักษะ /กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับอาเซียน
 5. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน โดยกำหนด
 - 5.1 ส่วนนำ (ความนำ วิสัยทัศน์โรงเรียน สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์)
 - 5.2 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา(โครงสร้างเวลาเรียนโครงสร้างหลักสูตรชั้นปี)
 - 5.3 คำอธิบายรายวิชา
 - 5.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 5.5 เกณฑ์การจบการศึกษา
 6. จัดทำรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียน รายวิชาเพิ่มเติมที่เน้นอาเซียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียน
 7. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่ออกแบบด้วยกระบวนการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design Process) และแผนการจัดการเรียนรู้

ภาพ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน

ภาพ 2 การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการออกแบบย้อนกลับ

8. แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ มีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน และมีทักษะพร้อมที่จะเข้าสู่การรวมกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนโดยสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายลักษณะ แต่ที่สอดคล้องมากที่สุดคือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียน ที่สามารถจัดได้ในหลากหลายลักษณะ มีดังนี้

1. จัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอาเซียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

มาตรฐาน ส 4.2 ข้อ 2 บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป
- สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน
- ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป

2. จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยอาจบูรณาการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือบูรณาการหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน โดยให้กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นแกน

3. จัดการเรียนรู้โดยการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

4. จัดการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5. จัดเป็นกิจกรรมเสริมที่เป็นกิจกรรมในสถานศึกษา

กระบวนการก่อนจัดการเรียนรู้

ก่อนที่สถานศึกษาจะดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อเตรียมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในลักษณะต่างๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จำเป็นจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียน

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ของ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ

การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดและตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ประเด็นสำคัญต่างๆ เกี่ยวกับอาเซียน ที่ปรากฏในเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องเป็นต้นว่า กฎบัตรอาเซียน แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน สาระสำคัญการประชุมสุดยอดอาเซียน ฯลฯ เพื่อนำไปวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐาน

การเรียนรู้/ตัวชีวิต/สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ดังตัวอย่าง

(ตัวอย่าง)

ตาราง 2 การวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน

หัวข้อ	เรื่อง/ประเด็น/ความคิดรวบยอด	เอกสารอ้างอิง
คุณลักษณะ	<ul style="list-style-type: none"> - ตระหนักในผลประโยชน์ร่วมกัน - พึ่งพาอาศัยกัน เอื้ออาทรกัน - มิตรภาพ - คุณภาพชีวิต - การเรียนรู้ตลอดชีวิต - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (เจ้าของ) ของประชาคมอาเซียน - ตระหนักในผลประโยชน์ร่วมกัน - พึ่งพาอาศัยกัน เอื้ออาทรกัน - มิตรภาพ - คุณภาพชีวิต - การเรียนรู้ตลอดชีวิต - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง (เจ้าของ) ของประชาคมอาเซียน 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน - กฎบัตรอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
ภูมิศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - ความผูกพันทางภูมิศาสตร์ - ปัญหา การคุ้มครองสภาพแวดล้อม ความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติแลสิ่งแวดล้อม (การบริหารจัดการ การอนุรักษ์ดิน น้ำ อากาศ (โอโซน ก๊าซเรือนกระจก) แร่ธาตุ พลังงาน ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพทรัพยากรชายฝั่ง) - ความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศภาคี (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย) - การใช้ทรัพยากรชีวภาพ - การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศและผลกระทบและอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - ประเทศไทยกับอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ตาราง 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เรื่อง/ประเด็น/ความคิดรวบยอด	เอกสารอ้างอิง
ภูมิศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> - มลพิษข้ามแดน (หมอกควัน ของเสีย การจัดการของเสียอันตราย) - ระบบนิเวศ 	
วัฒนธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - อัตลักษณ์ประเทศสมาชิก อัตลักษณ์อาเซียน - การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม - ความสำนึกในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมรดกของภูมิภาค - ความแตกต่างทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม - ภาษา ศาสนา - ค่านิยมร่วม มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีมรดกโลกทัศน์ - ศิลปะอาเซียน ทัศนกรรม - อารยธรรมอาเซียน 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน
การเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - สันติภาพ ความมั่นคง เสถียรภาพ - ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางเพศ การไม่แทรกแซง - เอกภาพในความหลากหลาย - หลักการแห่งประชาธิปไตย - หลักนิติธรรม - หลักธรรมาภิบาล (ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส) - สิทธิมนุษยชน สิทธิแรงงาน - สิทธิเสรีภาพ - ความปรองดอง - ความยุติธรรม - กฎบัตรสหประชาชาติ กฎหมายระหว่างประเทศกฎหมายมนุษยธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

ตาราง 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เรื่อง/ประเด็น/ความคิดรวบยอด	เอกสารอ้างอิง
เศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความมั่งคั่ง - การรวมตัวทางเศรษฐกิจและผลกระทบ - ความสามารถในการแข่งขัน - การเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า บริการ การลงทุน - จริยธรรมผู้ผลิต สิทธิผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ความก้าวหน้าทางสังคม - การพัฒนาอย่างยั่งยืน - สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (ปลอดภัยาเสพติด) 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน
อาเซียน	<ul style="list-style-type: none"> - กำเนิดอาเซียนและวัตถุประสงค์ - หลักการพื้นฐานของความร่วมมืออาเซียน - ประชาคมอาเซียน 3 เสาหลัก (การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) - กลไกการบริหารของอาเซียน/โครงสร้างองค์กรของอาเซียน (ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนและสาระสำคัญคณะมนตรีประสานงานอาเซียน, คณะมนตรีประชาคมอาเซียน, องค์กรระดับรัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา, สำนักงานเลขาธิการอาเซียน, คณะกรรมการ ผู้แทนถาวรประจำอาเซียน, องค์กรสิทธิมนุษยชนอาเซียน, มูลนิธิอาเซียน) - กำเนิดอาเซียนและวัตถุประสงค์ - ภาษาอาเซียน สัญลักษณ์ ธง คำขวัญ เพลง ตวงตรา - ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับภายนอกอาเซียน(หุ้นส่วนภาคีภายนอก) 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - ประเทศไทยกับอาเซียน

ตาราง 2 (ต่อ)

หัวข้อ	เรื่อง/ประเด็น/ความคิดรวบยอด	เอกสารอ้างอิง
อาเซียน	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค ระหว่างประเทศ - ความร่วมมือของอาเซียน (การเมือง สังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม) - พัฒนาการที่สำคัญของอาเซียน และ ทิศทางในอนาคต - กฎบัตรอาเซียน 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - ประเทศไทยกับอาเซียน
ทักษะ	<ul style="list-style-type: none"> - ภาษาอังกฤษ - ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์ (เพื่อการเรียนรู้พัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคม) - วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 	<ul style="list-style-type: none"> - กฎบัตรอาเซียน - แผนงานการจัดตั้งประชาคม สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน
สุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาพที่ดี ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต - ยาแผนโบราณและการแพทย์ทางเลือก - โรคไม่ติดต่อ (ปัจจัยความเสี่ยง) - สุขภาพด้านเพศและการเจริญพันธุ์ - พฤติกรรมการใช้ยา - โรคติดต่อ โรคติดต่ออุบัติใหม่ เช่น เอช ไอวี เอดส์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แผนงานการจัดตั้งประชาคม สังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ สถานศึกษาควรจะได้วิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ ของ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทุกชั้นปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษาต่อไป

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ สาระ ประวัติศาสตร์กำหนดให้เรียนรู้เรื่องอาเซียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

มาตรฐาน ส 4.2 ข้อ 2 บอกความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- ความเป็นมาของกลุ่มอาเซียนโดยสังเขป
- สมาชิกของอาเซียนในปัจจุบัน
- ความสัมพันธ์ของกลุ่มอาเซียนทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยสังเขป

นอกจากนี้ สาระประวัติศาสตร์ยังกำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในชั้น ป.5, ป.6 และ ม.1 ด้วยในที่นี้จะขอยก ตัวอย่างการวิเคราะห์ความสอดคล้องของประเด็นอาเซียนกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ 2 ตัวอย่าง คือ

1. ตัวอย่างการวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ระดับประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของอาเซียน

2. ตัวอย่างการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้/สาระที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(ตัวอย่าง)

การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับ

ประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของอาเซียน

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ตาราง 3 การวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับประเด็นสำคัญของอาเซียน

สาระการเรียนรู้	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6
1. ประวัติศาสตร์ของศาสนาต่างๆ		ข้อ 7		ข้อ 8		
2. การปฏิบัติตนตามหลักธรรม	ข้อ 3	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 4	ข้อ 5	ข้อ 4
3. การปฏิบัติตนต่อศาสนวัตถุ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลของศาสนาต่างๆ			ข้อ 7			
4. ศาสนพิธีของศาสนาต่างๆ						ข้อ 9
5. หลักธรรมของศาสนาต่างๆ						ข้อ 8

1. การจัดการเรียนรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เมื่อได้มีการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน และวิเคราะห์ความสอดคล้องของประเด็นเกี่ยวกับอาเซียน กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ แล้ว ก็นำผลการวิเคราะห์เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมาดำเนินการต่อไป ดังนี้

1.1 จัดทำหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน บูรณาการในโครงสร้างรายวิชาที่มีอยู่แล้ว การบูรณาการประเด็นสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน สามารถสอดแทรกได้ในแต่ละสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ชั้นๆ หรือบูรณาการทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยนำผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของประเด็นอาเซียน กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการเรียนรู้ต่างๆตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ในข้อ 2 มาจัดทำโครงสร้างรายวิชา ที่ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชา และโครงสร้างรายวิชา ซึ่งสามารถนำประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนมาสร้างเป็นหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างรายวิชาได้ ดังจะยกตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 จัดทำผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้เป็นการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่บูรณาการตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์กัน การจัดทำผังมโนทัศน์จะช่วยให้เห็นภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ในรายวิชานั้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ แบบย้อนกลับ (Backword Design) โดยทำตาราง

4 ช่อง

ช่องแรกเป็นเป้าหมาย ได้แก่ การกำหนดสาระสำคัญจากมาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ช่องที่ 2 การวัดและประเมินผลจากชิ้นงาน/ภาระงานของผู้เรียนตามสาระสำคัญ

ช่องที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ช่องที่ 4 คำถามสำคัญ เป็นคำถามท้าทาย จากการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้

1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ(Backword Design) มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อไป

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่สอดคล้องกับเรื่องอาเซียน

2.2 จัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกน

3. การจัดการเรียนรู้โดยการจัดทำเป็นรายวิชาเพิ่มเติม

การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม โดยการกำหนดผลการเรียนรู้ แล้วนำมาเขียนคำอธิบายรายวิชา และนำไปจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และเขียนแผนจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้

4. การจัดการเรียนรู้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาการรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังเสริมสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข สามารถพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ลักษณะได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านองค์ความรู้และเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนในการอยู่ร่วมกันในฐานะสมาชิกของอาเซียนซึ่งมีแนวการจัดกิจกรรม ดังนี้

4.1 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง โดยการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียน และนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับตนเอง ในการเข้าเป็นสมาชิกอาเซียนกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การค้นหาจากเว็บไซต์ ห้องสมุด รายการโทรทัศน์อาเซียน มุมหนังสือ เช่น “มารู้จักอาเซียนกันเถอะ” “ท่องโลกอาเซียน (ASEAN Discovery)” “การสร้างประชาคมอาเซียน 2558” นิทรรศการเคลื่อนที่ที่หน่วยงานต่างๆ จัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน เป็นต้น

เว็บไซต์ที่ควรศึกษาเกี่ยวกับอาเซียน ได้แก่

www.boi.go.th, www.depthai.go.th, www.ryt9.com,

www.oceansmile.com, www.readyholiday.com, www.wikipedia.org,

www.thaigoodview.com

รายการโทรทัศน์อาเซียน ได้แก่

โทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 9 โทรทัศน์อาเซียนของทรู ช่อง 99

4.2 การจัดค่ายประชาคมอาเซียน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีในการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

การจัดค่ายประชาคมอาเซียน มีแนวดำเนินการ ดังนี้

- 1) เตรียมหลักสูตรการจัดค่ายโดยวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ในระหว่างการอยู่ด้วยกัน และกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียน
 - 2) เตรียมการด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง/ทีมงานวิทยากร
 - 3) ศึกษาข้อมูลกิจกรรมค่ายอาเซียน จากหนังสือ สารคดี วิทยุทัศน์ รายการโทรทัศน์รายการวิทยุ เว็บไซต์ ฯลฯ
 - 4) กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การจัดค่าย/คุณลักษณะที่พึงประสงค์/กำหนดระยะเวลา
 - 5) ออกแบบและเลือกกิจกรรมค่ายอาเซียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด และให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกด้วย เพื่อการเรียนรู้เนื้อหาผ่านกระบวนการและกิจกรรม
 - 6) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานและคณะวิทยากรการจัดค่ายอาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรม
 - 7) จัดค่ายอาเซียน การสะท้อนการเรียนรู้
 - 8) คณะดำเนินงานและวิทยากรสะท้อนผลการดำเนินงานทั้งการจัดการและการจัดกิจกรรมแต่ละวัน
 - 9) การประเมินผลการจัดค่าย วิเคราะห์และเขียนรายงานการจัดค่ายการออกแบบเลือกกิจกรรมค่ายอาเซียนให้มีความเหมาะสม กระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของการเป็นประเทศสมาชิกอาเซียน นักเรียนได้เรียนรู้บรรยากาศที่เป็นกันเองกลมกลืนกับธรรมชาติ อาจจัดกิจกรรมค่ายอาเซียนระหว่างโรงเรียนต่างระดับชั้นรวมกันได้
- ตัวอย่างชื่อค่ายอาเซียนที่น่าสนใจ เช่น
- ค่ายอาเซียนใสๆ วัยแห่งการเรียนรู้
 - ค่ายสานฝันสู่อาเซียน
 - สนุกกับค่ายอาเซียน
 - ค่ายเสริมความรู้สู่ประชาคมอาเซียน
 - ค่ายตะลุยโลกอาเซียน
- ตัวอย่างกิจกรรมในค่ายอาเซียน เช่น
- ชมสารคดีอาเซียน ชมนิทรรศการประเทศอาเซียน
 - การแต่งกายและวัฒนธรรมประจำชาติอาเซียน โดยการให้นักเรียนแสดงการแต่งกายหรือการวาดภาพ

- ทาม-ตอบเกี่ยวกับอาเซียน กิจกรรมดนตรีกีฬา ร้องเพลงอาเซียน ฯลฯ
- Asean Food Fair โดยให้นักเรียนศึกษาและจัดทำอาหารพร้อมเมนูแนะนำของ

ประเทศอาเซียน

- การรู้จักค่าง่าย ๆ ของประเทศต่าง ๆ เช่น คำทักทาย ขอบคุณ เป็นต้น

4.3 การจัดทำโครงการอาเซียน ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะในการศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้น ให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

ประเภทโครงการ โครงการมีลักษณะการจัดทำ 4 ประเภท ดังนี้

1) โครงการสำรวจหรือรวบรวมข้อมูล อาจเป็นการสัมภาษณ์การใช้แบบสอบถาม การสำรวจสภาพจริง โดยไปสัมภาษณ์ชาวต่างประเทศ (ลาว ไทย เขมร ฯลฯ) เช่น การศึกษาความเป็นมาของประเทศอาเซียน วัฒนธรรม ประเพณีของประเทศอาเซียน

2) โครงการประเภทศึกษาค้นคว้า มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาความรู้ ตรวจสอบข้อเท็จจริงพิสูจน์ทฤษฎีหรือเรื่องเล่าต่าง ๆ จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด มหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษา แหล่งเรียนรู้ประเภทเอกสาร เช่น ตำรา รายงานการค้นคว้าเกี่ยวกับอาเซียน เอกสารทางวิชาการ เอกสารประกอบการศึกษา “การสร้างประชาคมอาเซียน 2558” หรือตัวบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องนั้นโดยตรง ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการอ้างอิงข้อมูลชัดเจนและเชื่อถือได้ ผลที่ได้จากโครงการประเภทนี้เมื่อได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องแล้ว จะเป็นตัวอย่างหรือบทเรียนในการค้นคว้าระดับสูงต่อไป

3) โครงการทดลอง มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ซึ่งมีขั้นตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ เช่น โครงการอาหารของประเทศสมาชิกอาเซียน

4) โครงการสิ่งประดิษฐ์ เป็นโครงการที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยการสังเกตวิเคราะห์กลวิธีในการจัดการต่าง ๆ แล้วพัฒนามาสร้างชิ้นงานชิ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของสังคมตามความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ หรือได้รับจากบทเรียน เช่น โครงการออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์ของสินค้าตามวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน (ผ้าบาติก)

4.4 การจัดวันหรือสัปดาห์อาเซียน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน เผยแพร่และนำเสนอผลงานที่ได้ทำไว้แล้ว รวมทั้งการตอบปัญหาอาเซียน เช่น จัดกิจกรรมวันอาเซียน (ASEAN Day)

4.5 การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรมอาเซียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอาเซียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อค้นพบความถนัดความสนใจของตนเอง และพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

4.5.1 เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความสมัครใจ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา

4.5.2 เป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามสาระที่กำหนดนอกเหนือจากการเรียนการสอน

4.5.3 เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความรู้เรื่องอาเซียน

4.5.4 เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยแก้ปัญหา

4.5.5 เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดตั้งชุมนุม มี 2 ลักษณะ คือ

1. นักเรียนรวมตัวกัน และเสนอขอจัดตั้งเป็นชุมนุมโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะได้ร่วมกันคิด

2. โรงเรียนกำหนดชุมนุมขึ้น และเปิดรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมกรณีที่ โรงเรียนตั้งชุมนุมขึ้นและประกาศรับนักเรียนเข้าชุมนุมตามความสนใจ และประกาศกลุ่มสมาชิกแล้ว ครูต้องปฐมนิเทศนักเรียนให้ทราบจุดประสงค์ ภารกิจ การปฏิบัติกิจกรรมและการประเมินผลกิจกรรม ต่อจากนั้นจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อให้นักเรียนได้คุ้นเคยและรู้จักกันยิ่งขึ้นเพื่อเลือกประธาน กรรมการ และตำแหน่งอื่น ส่งผู้แทนร่างระเบียบการจัดชุมนุมอาเซียน ขออนุมัติผู้บริหารประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

ตัวอย่างกิจกรรมชุมนุม ชมรม ที่น่าสนใจ เช่น ชุมนุม/ชมรมอาเซียน ชมรมจัดทำเว็บไซต์ ชุมนุมดนตรี นาฏศิลป์ของประเทศสมาชิกอาเซียน

4.6 การจัดกิจกรรมแรลลี่ เป็นลักษณะของกิจกรรมที่เสนอแนวคิดในการเสริมสร้างให้เกิดการทำงานเป็นทีม และเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพและที่เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้

แนวทางการดำเนินกิจกรรม มีดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยระหว่างสมาชิก ด้วยกิจกรรมละลายพฤติกรรม
2. แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่ม และจัดตั้งรหัสพร้อมสัญลักษณ์ประจำทีม
3. กำหนดฐานกิจกรรมที่เน้นเรื่องของอาเซียนไว้ตามจุดเป้าหมายต่างๆ ในแผนที่

เพื่อให้กลุ่มสมาชิกร่วมกิจกรรม และเก็บคะแนนของแต่ละฐานกิจกรรม

4. รับแผนที่ Walkrally โดยทีมงานกำหนดจุด ให้สมาชิกตรวจสอบเส้นทาง การเดินทางไปยังฐานกิจกรรมต่างๆ

5. ตัดสินทีมชนะเลิศ พร้อมมอบรางวัล

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมค่ายอาเซียนค่ายสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ นอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดการค่ายจะแตกต่างจากการจัดกิจกรรมในห้องเรียน คือ การเปลี่ยนวิธีการรับความรู้ เปลี่ยนสถานที่เรียนรู้ เปลี่ยนบริบทของการเรียนรู้ จากการเรียนรู้จากตำราเรียนและครู ไปสู่การเรียนรู้จากสถานการณ์ ประสบการณ์จริงในอีกหลายมิติ และที่สำคัญส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงองค์ความรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ

กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสมาชิกค่ายทุกคนได้เรียนรู้เพิ่มเติม ความสามารถและศักยภาพของตนเอง การให้ความรู้ ความตระหนักเรื่องประชาคมอาเซียนขึ้น ผ่านกระบวนการค่ายนี้ โดยคาดหวังว่า ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ หรือสร้างความรู้ความ เข้าใจด้วยตนเองจะเป็นทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่ติดตัวผู้เรียน และเป็นเครื่องมือที่สำคัญใน การเรียนรู้ต่อไป โดยเป็นการเรียนรู้และเข้าใจที่ลึกซึ้ง นำไปสู่การสร้าง ความตระหนักและเจตคติ ที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนและประเทศสมาชิกได้อย่างแท้จริง

5. การจัดเป็นกิจกรรมเสริมที่เป็นกิจกรรมในสถานศึกษา กิจกรรมเสริม เป็นกิจกรรมเพื่อ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับเรื่องอาเซียน สำหรับสถานศึกษา นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา ทั้งในและนอกชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมต่อไปนี้ได้ปรับปรุงจากผลงานการปฏิบัติกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจ และความ ตระหนักเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อาเซียนศึกษา โรงเรียน Sister School และ Buffer School จำนวน 54 ศูนย์ ในโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN

แนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเตรียม ผู้เรียนให้มีความพร้อมที่จะทำงาน และอยู่ร่วมกับประชากรในกลุ่มอาเซียน ซึ่งต้องเรียนรู้ใน เรื่องเกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียนและประเทศในกลุ่มอาเซียน ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในอาเซียน โดยกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนมุ่งหล่อหลอม ปลูกฝัง ให้เป็นบุคคลที่มีความเฉลียวฉลาดทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและเทคโนโลยี สมัยใหม่ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสันติสุข การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้สู่ ประชาคมอาเซียน เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถ และเจตคติ ตามคุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน และตัวชี้วัด ที่ กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ซึ่งเป็นสาระหลักของรายวิชาอาเซียนมุ่งจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จาก สภาพจริง รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ ทำให้การวัดและประเมินผล ต้องเน้นการ วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งหมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวม ข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อ ผู้เรียน เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการ แก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงจึงมีความต่อเนื่องในการให้ข้อมูล เชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ซึ่งการวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ จัดการเรียนการสอน เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลและนำผลไปใช้พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เน้นกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Formative Evaluation) และประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Evaluation) ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้

2. เน้นการนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. เน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายประเมินตามสภาพจริง ประเมินการสะท้อนความสามารถ และการแสดงออกของผู้เรียน

4. เน้นการบูรณาการประเมินผล ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินจากคุณภาพของงาน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งเสริมให้มีการประเมินตนเองประเมินโดยเพื่อนและกลุ่มเพื่อน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

6. เน้นการประเมินผู้เรียน ซึ่งต้องพิจารณาให้ครอบคลุมจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ

แนวทางการวัดและประเมินผล

การประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นการประเมินเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ผลการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรมของแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และเกณฑ์ทักษะให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดนั้น มีรายละเอียดและกรอบกำหนดอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการประเมิน

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม/สอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการประเมิน

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการประเมินคุณลักษณะ/ตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการประเมินต่อผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง

จากขั้นตอนการวัดและประเมินข้างต้น เป็นการเตรียมการเพื่อวางแผนในภาพรวมตลอดแนวในรายวิชาอาเซียนศึกษา ซึ่งการเรียนรู้ในทางปฏิบัติผู้สอนต้องเตรียมการวัดและประเมินผลการสอนเป็นรายชั่วโมง ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนควบคู่ไปด้วยเช่นกัน

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งผู้สอนควรมีการประเมินผลทุกครั้งที่ทำ การสอน โดยทำการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ให้ครบทั้ง 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียนว่า มีพื้นฐานความรู้เรื่องที่กำลังจะเรียนมากน้อยเพียงใด แต่ละคนมีความรู้แตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เหมาะสมและถูกต้องต่อไป

2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินขณะกำลังทำการสอนไปแล้วระยะหนึ่ง แล้วมีการตั้งคำถามให้ผู้เรียนตอบ หรืออธิบาย หรือตอบในแบบฝึก หรือแบบทดสอบ ครูและผู้เรียนร่วมกันเฉลยเพื่อครูและผู้เรียนจะได้ทราบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนว่าได้ผลมากน้อยเพียงใดไปพร้อมๆ กัน

3. การประเมินผลหลังเรียน สามารถทำได้ 2 ลักษณะ คือ หลังจากที่ครูทำการสอนจบไปแล้ว 1 ชั่วโมง 1 หน่วยการเรียนรู้ เพื่อจะได้เตรียมเนื้อหาและวิธีทดสอบไว้ให้พร้อมกับการทดสอบครั้งต่อไปและประเมินเมื่อเรียนครบตามหลักสูตรเป็นการทดสอบความรู้ทั้งหมดที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้วว่าผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่

วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยทั่วไป มีวิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนมีหลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการวัดว่าจะนำไปใช้เพื่อทำอะไร ผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการสอนแต่ละครั้งได้วิธีการและเครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มี 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบที่เป็นทางการ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เป็นทางการ เป็นการวัดและประเมินผลโดยการทดสอบ และใช้แบบสอบหรือแบบวัดที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้น การเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ใช้ในการวัดและประเมินผลเป็นคะแนน แล้วนำไปใช้ในการเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบก่อนและหลังเปรียบเทียบเพื่อดูพัฒนาการ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์เมื่อสิ้นสุดการสอนวิธีการวัดและประเมินผลแบบเป็นทางการ เหมาะสำหรับการประเมินเพื่อตัดสินมากกว่าการใช้เพื่อการประเมินพัฒนาการผู้เรียน หรือหาจุดบกพร่องสำหรับนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน แต่ถึงแม้วิธีการและเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งให้ข้อมูลสารสนเทศเชิงปริมาณจะสะดวกแก่การนำไปใช้แต่ก็มีข้อควรคำนึงคือ เครื่องมือควรมีความเที่ยงและความเชื่อมั่น

2. วิธีการวัดและประเมินผลที่ไม่เป็นทางการ เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลการเรียนรู้รายบุคคลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายซึ่งผู้สอนเก็บรวบรวมตลอดเวลา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาความพร้อมและพัฒนาการผู้เรียน เพื่อใช้แก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสม ลักษณะของข้อมูลที่ได้ นอกจากที่เป็นตัวเลขแล้ว อาจเป็นข้อมูล

บรรยายลักษณะพฤติกรรมที่ผู้สอนเฝ้าสังเกต หรือเป็นผลการเรียนรู้ในลักษณะคำอธิบายระดับพัฒนาการ จุดแข็ง จุดอ่อน หรือปัญหาของผู้เรียนที่พบจากการสังเกต การสัมภาษณ์หรือวิธีการอื่นๆ การวัดและประเมินผลรูปแบบนี้เหมาะที่จะใช้เป็นข้อมูลพัฒนาการเรียนรู้อุบายบุคคลช่วยให้ผู้สอนเข้าใจผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง

วิธีดำเนินการประเมิน

1. การสังเกตพฤติกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งผู้สังเกตสามารถทำได้ตลอดเวลา แต่มีข้อควรคำนึงถึงคือ ไม่ควรขัดจังหวะขณะทำงานหรือขณะคิด ในการเก็บข้อมูลอาจมีเครื่องมือช่วยในการเก็บในหลายลักษณะ แล้วแต่ลักษณะข้อมูลและการใช้ประโยชน์ เช่น สมุดจดบันทึก แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า

2. การสอบปากเปล่า ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่แสดงออกด้วยการพูด ตอบประเด็นคำถามที่ครูเป็นผู้กำหนดขึ้นเกี่ยวกับการเรียนรู้

3. การพูดคุย เป็นการสื่อสาร 2 ทางระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน สามารถทำเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มได้ การพูดคุยจะช่วยให้ครูผู้สอนติดตามตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใดเหมาะสำหรับเป็นข้อมูลที่ใช้พัฒนา

4. การใช้คำถาม การใช้คำถามเป็นเรื่องปกติในการจัดการเรียนรู้ เป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ถ้าวินิจฉัยคำถามที่ง่าย ๆ ไม่ทำทนาย ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งได้ การใช้คำถามเพื่อให้ได้คำตอบที่มีประสิทธิภาพ แม้จะเป็นเรื่องยากแต่พัฒนาได้ โดยผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการประเมินในชั้นเรียนที่เข้มข้นมากขึ้น มีวิธีการฝึกการใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพ มี 5 วิธีการ ดังนี้

4.1 คำถามที่ให้คำตอบที่เป็นไปได้หลากหลายคำตอบ คำถามแบบนี้ทำให้ผู้เรียนต้องคิดต้องตัดสินใจว่า คำตอบใดถูกหรือใกล้เคียงที่สุด เพราะเหตุใด และไม่ถูกต้องเพราะเหตุใด คำถามแบบนี้จะทำให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.2 คำถามที่เป็นประโยคบอกเล่า เพื่อให้ผู้เรียนเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พร้อมเหตุผล การใช้วิธีการนี้ผู้เรียนต้องใช้ความคิดที่สูงกว่าวิธีแรก เพราะผู้เรียนจะต้องยกตัวอย่างสนับสนุนความคิดเห็นตัวเองผู้เรียนจะได้ฝึกสะท้อนความคิด และมีการพัฒนาการด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของตนเองผ่านกระบวนการอภิปรายและเป็นการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาแก่ทุกคนในชั้นเรียน

4.3 หาสิ่งที่ตรงกันข้าม หรือสิ่งที่ใช่ (ถูก) สิ่งที่ไม่ใช่ (ไม่ถูก) และถามเหตุผล เช่น ลักษณะคำถาม ทำไมทำอย่างนี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทำไมทำเช่นนี้จึงเป็นผลลบ ที่เป็นผลบวกเป็นเช่นไร วิธีการนี้เหมาะกับการทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อย

4.4 ให้คำตอบเป็นประเด็นสรุป แล้วตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดที่มาของคำตอบ

4.5 ตั้งคำถามจากจุดที่เห็นต่าง โดยกำหนดประเด็นให้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ

การสื่อสาร การอธิบาย และอภิปรายโต้แย้งเชิงลึก เหมาะที่จะใช้อภิปรายประเด็นที่เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาเชิงจริยธรรม เป็นต้น

5. การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ เป็นการเขียนตอบกระทู้หรือคำถามของครู ช่วยให้ครูผู้สอนทราบความก้าวหน้าผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. การประเมินการปฏิบัติ เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติซึ่งการประเมินลักษณะนี้จะประเมินใน 2 ประเด็นหลัก คือ การประเมินภาระงานหรือกิจกรรม และเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) การประเมินการปฏิบัติ อาจปรับเปลี่ยนไปตามลักษณะงานหรือประเภทกิจกรรม ดังนี้

6.1 ภาระงานหรือกิจกรรมที่เน้นขั้นตอนการปฏิบัติและผลงาน เช่น การจัดนิทรรศการการนำเสนอ การสำรวจ การประดิษฐ์ การจัดทำแบบจำลอง การแสดงละคร ฯลฯ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินวิธีการทำงานที่เป็นขั้นตอนและผลงานของผู้เรียน

6.2 ภาระงานหรือกิจกรรมที่เน้นการสร้างลักษณะนิสัย เช่น การรักษาความสะอาดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การรักษาสาธารณสุขสมบัติต่างๆ กิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น ลักษณะ การประเมินเป็นการประเมินการสังเกตและจดบันทึกเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้เรียน

6.3 ภาระงานที่มีลักษณะประเมินโครงการหรือโครงการ ภาระงานนี้เป็นกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ต้องใช้เวลาในการดำเนินการมาก ดังนั้น การประเมินจึงควรมีการประเมินเป็นระยะๆ เช่น ระยะก่อนดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อม การดำเนินการและความเป็นไปได้ขณะดำเนินการ การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินการปฏิบัติตามแผน วิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่ ถ้าไม่เป็นไปตามแผนให้แก้ไขปรับปรุงระหว่างปฏิบัติ สำหรับการประเมินระยะสิ้นสุดโครงการหรือโครงการ เป็นการประเมินผลงาน ผลกระทบ และวิธีการนำเสนอผลการดำเนินงาน

6.4 ภาระงานที่เน้นผลผลิต การประเมินในขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินคุณภาพของผลงานซึ่งจะเห็นได้จากการนำเสนอแผนผังความคิด แผนผังการทำงาน แผนที่ แผนภูมิ กราฟ ตาราง เป็นต้นโดยอาจต้องใช้เครื่องเก็บข้อมูลประกอบการประเมินควบคู่ไปด้วย เช่น แบบบันทึกพฤติกรรมแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบตรวจสอบรายงาน แบบบันทึกผล การปฏิบัติงาน เป็นต้น

7. การประเมินโดยแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) การประเมินในลักษณะนี้เป็นการประเมินชิ้นงานที่สะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน ที่เก็บรวบรวมไว้ในแฟ้มสะสมงาน หากเป็นแฟ้มสะสมผลงานดีเด่น ผู้เรียนต้องแสดงความคิดเห็นหรือเหตุผลที่เลือกผลงานนั้นเก็บไว้ตามวัตถุประสงค์ของแฟ้มสะสมงาน ซึ่งมีแนวทางการจัดทำแฟ้ม ดังนี้

7.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแฟ้ม ว่าต้องการสะท้อนความก้าวหน้าและความสำเร็จในเรื่องใด ด้านใด

7.2 วางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมงาน ที่เน้นการจัดทำชิ้นงาน ระยะเวลาในการ
ทำและเกณฑ์การประเมิน

7.3 จัดทำแฟ้มสะสมงานและดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด

7.4 ให้ผู้เรียนรวบรวมชิ้นงาน

7.5 ผู้เรียนประเมินชิ้นงานเพื่อพัฒนาชิ้นงาน นอกจากตนเองเป็นผู้ประเมิน
แล้ว ควรมีการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยให้เพื่อน ผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7.6 ผู้เรียนคัดเลือกชิ้นงานตามเงื่อนไขที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนด เช่น
ชิ้นงานที่ยากที่สุด ชิ้นงานที่ชอบที่สุด เป็นต้น โดยดำเนินการเป็นระยะๆ อาจจะคัดเลือกเดือน
ละครั้ง ภาคเรียนละ 2 ครั้ง หรือบทเรียนละครั้งก็ได้

7.7 ให้ผู้เรียนนำชิ้นงานที่คัดเลือกจัดทำเป็นแฟ้มที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วย
หน้าปก คำนำ สารบัญ ชิ้นงาน แบบประเมินแฟ้มสะสมงานและอื่นๆ ตามความเหมาะสม

7.8 ผู้เรียนสะท้อนความคิดและความรู้สึกที่มีต่อชิ้นงาน

7.9 สถานศึกษาควรจัดให้มีการแสดงแฟ้มสะสมงานและชิ้นงาน เมื่อสิ้นภาค
เรียนหรือปีการศึกษา

8. การวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบ การวัดและประเมินผลแบบนี้ผู้สอนจะ
เลือกสร้างแบบทดสอบ โดยเน้นให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินนั้นๆ เช่น
แบบทดสอบแบบเลือกตอบแบบความเรียง เป็นต้น ทั้งนี้แบบทดสอบที่จะใช้ต้องมีคุณภาพ มี
ความเที่ยงตรง และมีความเชื่อมั่น

9. การประเมินด้านความรู้สึกนึกคิด เป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม
คุณลักษณะและเจตคติ ที่ควรปลูกฝังในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลำดับการวัดและประเมินผลจาก
ขั้นต่ำสุดไปสูงสุด ดังนี้

ขั้นรับรู้ เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกว่า รู้จัก เต็มใจ สนใจ

ขั้นตอบสนอง เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงออกว่า เชื่อฟัง ทำตาม อาสาทำ
พอใจที่จะทำ

ขั้นเห็นคุณค่า (ค่านิยม) เป็นการประเมินพฤติกรรมที่แสดงความเชื่อ ซึ่ง
แสดงออกโดยการกระทำหรือปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ ยกย่องชมเชย สนับสนุน ช่วยเหลือ
หรือทำกิจกรรมที่ตรงกับความเชื่อของตน ทำด้วยความเชื่อมั่น ศรัทธา และปฏิเสธที่จะทำในสิ่ง
ที่ขัดแย้งตามความเชื่อของตน

ขั้นจัดระบบคุณค่า เป็นการประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม อภิปราย
เปรียบเทียบจนเกิดอุดมการณ์ในการคิดของตนเอง

ขั้นสร้างคุณลักษณะ เป็นการประเมินพฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่า จะประพฤติ
ปฏิบัติเช่นนั้นอยู่เสมอในสถานการณ์เดียวกัน จนเกิดเป็นอุปนิสัย

10. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้น เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนจึงควรใช้การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) ร่วมกับการประเมินด้วยวิธีการอื่นภาระงานควรสะท้อนสภาพความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากกว่าเป็นการปฏิบัติกิจกรรมทั่วไป

ดังนั้น การประเมินตามสภาพจริง จึงควรมีการออกแบบการเรียนรู้ และประเมินผลไปด้วยกัน ตลอดจนกำหนดเกณฑ์การประเมินให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน มีวิธีการวัดและประเมินผลโดยยึดเนื้อหาสาระจากผลการเรียนรู้ และตัวชี้วัดคุณลักษณะเด็กไทย ซึ่งกำหนดไว้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ด้านทักษะ/กระบวนการ และด้านเจตคติ ผู้สอนจะต้องนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว ให้มีความหลากหลายในรูปแบบของการวัดและประเมินผล ผู้สอนควรพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ได้รับการพัฒนาที่เต็มตามศักยภาพ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลการเรียนด้านความรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนด้านความรู้ ความรู้ที่ผู้เรียนพึงมี มีทั้งด้านความรู้เชิงเนื้อหาเชิงกระบวนการ และเจตคติ ค่านิยม

2. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะ/กระบวนการ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะ/กระบวนการ เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง วิธีการวัดและประเมินผลจึงควรวัดความสามารถในการทำงานและการแสดงออกที่มีความคล่องแคล่ว ภายใต้สถานการณ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยวัดทั้งวิธีการ (Process) และผลงาน (Product) ที่ผู้เรียนกระทำและแสดงออก มีวิธีวัดและประเมินผลผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้หลากหลายวิธี คือ

2.1 การสังเกตพฤติกรรม มีทั้งระบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นิยมใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า

2.2 การทดสอบภาคปฏิบัติ เมื่อต้องการวัดทักษะการปฏิบัติหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานโดยให้ผู้เรียนเขียนตอบ หรือเป็นข้อความเลือกตอบ

2.3 การสร้างสถานการณ์จำลอง ใช้เมื่อผู้สอนไม่สามารถนำผู้เรียนไปทดสอบภาคปฏิบัติในสถานการณ์จริงได้ จึงกำหนดสถานการณ์ขึ้น

2.4 แฟ้มสะสมงาน เหมาะสำหรับการประเมินภาพรวม เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนสามารถนำทักษะต่างๆ ไปบูรณาการใช้อย่างกลมกลืน เป็นธรรมชาติสอดคล้องกับชีวิตจริง

2.5 การบันทึกพฤติกรรม การวัดและประเมินผลวิธีนี้ใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนบรรยายพฤติกรรมของตนเองและเพื่อนขณะเข้าร่วมกิจกรรมเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือทำการบันทึกเมื่อออกภาคสนามโดยให้ผู้เรียนจดบันทึก รายงานความสามารถ ความคิดเห็น และความประทับใจของตนเอง ของเพื่อนและกลุ่ม

คุณลักษณะเด็กไทยในประชาคมอาเซียน

คุณลักษณะของเด็กไทยในประชาคมอาเซียนกำหนดเป็นลักษณะ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้

1.1 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1.2 มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน

2. ด้านทักษะ/กระบวนการ

2.1 ทักษะพื้นฐาน

2.1.1 สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศในอาเซียนอีกอย่างน้อย 1 ภาษา)

2.1.2 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

2.1.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี

2.1.4 มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2.2 ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.1 เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.2.2 มีภาวะผู้นำ

2.2.3 เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

2.3 ทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาตน

2.3.1 เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

2.3.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.3.3 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง

2.3.4 มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง

3. ด้านเจตคติ

3.1 มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน

3.2 ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

3.3 มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน

3.4 มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธี/สันติธรรม

3.5 ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา

3.6 ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

การพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ต้องมีตัวชี้วัดความสำเร็จทั้งคุณภาพเด็ก คุณภาพครู และคุณภาพผู้บริหาร เพื่อใช้ประเมินความสำเร็จ

ตาราง 4 ตัวชี้วัดคุณภาพนักเรียน ด้านความรู้

คุณลักษณะของผู้เรียน	ตัวชี้วัดประถมศึกษา
1. มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน 1.1 ด้านการเมือง ได้แก่ - ระบบการปกครอง - ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ - สิทธิเด็ก/สิทธิมนุษยชน - กฎหมายระหว่างประเทศ 1.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ - ระบบเงินตราของประเทศในกลุ่มอาเซียน - ระบบเศรษฐกิจ - ปัจจัยการผลิต - แรงงาน การค้าเสรี ข้อตกลงทางการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 1.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ - ชาติพันธุ์ - ภาษา - ศาสนา - การแต่งกาย - สาธารณสุข - สภาพทางภูมิศาสตร์ - เอกลักษณ์ไทย - บุคคลสำคัญ - ประวัติศาสตร์	1.1 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครอง สิทธิเด็ก ในด้านการเมือง 1.2 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายความรู้เกี่ยวกับระบบเงินตรา ระบบเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตแรงงาน 1.3 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายความรู้เกี่ยวกับภาษา ศาสนา บุคคลสำคัญ สภาพทางภูมิศาสตร์ สาธารณสุข เอกลักษณ์ไทย ประวัติศาสตร์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม

ตาราง 4 (ต่อ)

คุณลักษณะของผู้เรียน	ตัวชี้วัดประเมินศึกษา
<p>2. มีความรู้เกี่ยวกับกฎบัตรอาเซียน ได้แก่</p> <p>2.1 ความหมาย ความสำคัญ</p> <p>2.2 สาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป้าหมายและหลักการ - องค์กรอาเซียน - องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน - กระบวนการตัดสินใจ - การระงับข้อพิพาท - อัตลักษณ์ สัญลักษณ์ - ความสัมพันธ์กับภายนอก 	<p>2.1 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายความหมายความสำคัญของอาเซียน</p> <p>2.2 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายเป้าหมายและหลักการ อัตลักษณ์ สัญลักษณ์กฎบัตรอาเซียน</p>

ตาราง 5 ด้านทักษะ/กระบวนการ

คุณลักษณะของผู้เรียน	ตัวชี้วัดประเมินศึกษา
<p>ทักษะพื้นฐาน</p> <p>1. สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาอังกฤษและภาษาประเทศในอาเซียนอีก อย่างน้อย 1 ภาษา)</p> <p>2. มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์</p> <p>3. มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี</p> <p>4. มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น</p>	<p>1. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ</p> <p>2. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้สื่อสาร</p> <p>3. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสันติวิธี</p> <p>4. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น</p>
<p>ทักษะพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม</p> <p>1. เคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม</p> <p>2. มีภาวะผู้นำ</p> <p>3. เห็นปัญหาสังคมและลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง</p>	<p>1. ร้อยละของนักเรียนที่เคารพและยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม</p> <p>2. ร้อยละของนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอาเซียนศึกษา</p> <p>3. ร้อยละของนักเรียนที่</p>

ตาราง 5 (ต่อ)

คุณลักษณะของผู้เรียน	ตัวชี้วัดประถมศึกษา
ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน 1. เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน (สิทธิเด็ก/สิทธิมนุษยชน) 2. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หรืออย่างมีเหตุผลมีวิถีคิดอย่างถูกต้อง 4. มีความสามารถในการจัดการ/ควบคุมตนเอง(การวางแผน การดำเนินการตามแผน ประเมินผล)	1. ร้อยละของนักเรียนที่ยอมรับความเท่าเทียมกัน ของความเป็นมนุษย์บนความแตกต่าง 2. ร้อยละของนักเรียนที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถอธิบายเหตุผลในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้อย่างถูกต้อง 4. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ

ตาราง 6 ด้านเจตคติ

คุณลักษณะของผู้เรียน	ตัวชี้วัดประถมศึกษา
1. มีความภูมิใจในความเป็นไทย/ความเป็นอาเซียน 2. ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน 3. มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน 4. มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล(การระบธรรม ปัญญาธรรม สามัคคีธรรม) สันติวิธี/สันติธรรม 5. ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา 6. ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. ร้อยละของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น 2. ร้อยละของนักเรียนที่แสดงความเอื้ออาทรแบ่งปันระหว่างสมาชิกในประเทศอาเซียน 3. ร้อยละของนักเรียนที่ยอมรับและเห็นประโยชน์ของการเป็นอาเซียน 4.1 ร้อยละของนักเรียนที่มีคารวะธรรม ปัญญาธรรมสามัคคีธรรม 4.2 ร้อยละของนักเรียนที่สามารถแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี/สันติธรรม 5. ร้อยละของนักเรียนที่ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา 6. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดคุณภาพครู

- ครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน
- ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
- ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนรู้
- | | ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)
- ครูใช้เทคนิคและวิธีสอนที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้
- ครูสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ทั้งในประเทศ และในกลุ่มประชาคมอาเซียน
- ครูใช้ประสบการณ์การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดคุณภาพผู้บริหาร

- | | ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
- | | ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ผู้บริหารมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และทักษะในการใช้ ICT
- | | ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานภาคีเครือข่ายเพื่อความร่วมมือการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (เช่น โรงเรียน องค์กรเอกชน หน่วยงานราชการ ฯลฯ)
- ผู้บริหารมีความสามารถในการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน
- | | ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายในกลุ่มประชาคมอาเซียน

9.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

กนกวรรณ แสนคำ (2547 : 97) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภาพลื่นธุ์ เขต 3พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมคือ บุคลากรไม่เข้าใจในหลักสูตรอย่างชัดเจน การดำเนินการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่เป็นระบบ ภาระงานของบุคลากรมีมาก แนวทางแก้ไข ควรจัดอบรมศึกษางานให้บุคลากรเข้าใจอย่างชัดเจน

กิตติภูมิ มังสุรีย์ (2547 : 150) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา จากข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ควรมีการวางแผน การใช้หลักสูตร การวิเคราะห์ หลักสูตรและการวัดผล ประเมินผล ทุก

โรงเรียนควรมีมาตรฐานใกล้เคียงกันในการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ควรปรับตารางเรียน และเวลาเรียนให้เหมาะสมกับกลุ่มสาระ ควรกำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และให้คำแนะนำเพิ่มเติมในการใช้หลักสูตรแก่ครู

กำไล วัชรอาภาไพบูลย์ (2548:119-125) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าสภาพ ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในภารกิจ 7 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร 4) การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 5) การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 6) การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และ 7) การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาระดับ ปานกลาง

1. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกด้าน และมีปัญหาการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. แนวทางแก้ไขการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า 1) ด้านการเตรียมความพร้อมควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญ มีการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเพื่อจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน 2) ด้านการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ควรมีการกำหนด การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงในระหว่างภาคเรียนและปลายภาคเรียนอย่างชัดเจน 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการวางแผน ร่วมทำ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ๆ ฝ่าย ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ 4) ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ควรมีการจัดตั้ง คณะกรรมการมีกานิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ควรมีการจัดทำแฟ้มข้อมูล ระบบสารสนเทศ ผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ 7) ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ควรมีการวิเคราะห์ผลการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สมพงษ์ วงศ์อำมาตย์(2548:128-140) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดเล็ก ตามภารกิจ 5 ประการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการบริหารหลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ภารกิจการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 4 ภารกิจ คือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนการบริหารหลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ระดับการปฏิบัติปานกลาง

ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายภารกิจ พบว่า การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาและการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนอีก 3 ภารกิจคือ การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรและการดำเนินการบริหารหลักสูตร มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

การเปรียบเทียบสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อดูตามรายภารกิจ มีความแตกต่างกันทุกภารกิจ การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อดูรายภารกิจมีความแตกต่างกันทุกภารกิจ

เป็รื่อง จันดา(2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ กล่าวว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมและความจริงจังของผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ที่จะต้องตระหนัก ทำความเข้าใจร่วมกันว่าการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการ โรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับคณะครูมากขึ้น โดยการส่งครูเข้ารับการอบรม จัดให้มีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ

ชูศักดิ์ จิตวีรวัฒน์(2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กมีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งทิพา โพธิ์นอก (2550 : 115) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนและกรรมการ

สถานศึกษา ให้ความสำคัญอย่างมากเป็นอันดับแรกในเรื่องการวางแผนกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการวางแผนกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนจบหลักสูตรสถานศึกษาตามลำดับ

วงศ์รินทร์ แก้วฝ่าย (2550 : 114-115) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 พบว่า

1. ประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. ประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน
4. ประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สูงกว่าผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน
5. ประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนคร เขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกันโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ มีประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก แต่โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่แตกต่างกันไม่แตกต่างกัน

บุญทรง ประดิษฐ์บุญ(2551 : 112) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ย่อมมีบริบทแตกต่างกันด้วย แต่ทุกโรงเรียนก็เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องจัดทำตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่บัญญัติว่าทุกคน ต้องได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันอย่างมีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ยังได้กำหนดให้โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้เองตามความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน จึงทำให้สภาพปฏิบัติโดยแตกต่างกัน

ศณินศักดิ์ จันทรทิพย์(2552 : 77) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ได้อภิปรายว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยในด้านการวางแผนงบประมาณ/อาคารสถานที่/วัสดุอุปกรณ์/บุคลากรเพียงพอต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนด้านการวางแผนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรยังมีน้อย ย่อมมีผลต่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา อีกทั้งมีผลกระทบทำให้ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจัดหาผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้อบรมครู อีกทั้งให้คำแนะนำให้คำปรึกษาและช่วยเหลือครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนอันส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สุภาวดี วัชรคุปต์ (2552 : 75) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาได้ มีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมด้านการใช้หลักสูตร อีกทั้งมีการจัดทำคู่มือการบริหารหลักสูตร สถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากรและปัจจัยอื่น ๆ ไว้ล่วงหน้า มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการอบรมด้านการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

กัญญาภัค สิทธิบุศย์ (2553 : 113) ที่ได้วิจัยเรื่องความพร้อมในการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เฉลิมรัฐ วงษ์วัฒนะ (2553 : 115) ได้วิจัยเรื่องสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่นครราชสีมา เขต 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตร มีการจัดทำระบบสารสนเทศการหาข้อมูลบุคลากรแหล่งความรู้อย่างเพียงพอ

จำปา สุขสว่าง (2555 : 88) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายแก่งบัวพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 พบว่าครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมเรื่องการจัดทำหลักสูตรมานั้น ไม่ใช่การอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูผู้สอนจึงได้นำความรู้ในลักษณะของหลักการเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อมีการปฏิบัติจริงจึงเกิดความไม่เข้าใจในบางส่วน

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เจอร์รี่ (Jerry, 1996 : 226) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบกราฟฟิคที่มีประสิทธิภาพพบว่าการรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกราฟฟิคที่จำเป็นทางการศึกษาให้ได้มากที่สุดก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจากนั้นจึงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิคและนักการศึกษาเพื่อดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบโดยทั่วถึงกันทั้งนี้หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมด้วย

ยูเนสโก (UNESCO, 1978 : 66) ได้วิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรของบางประเทศในทวีปเอเชีย ได้แก่ อัฟกานิสถาน บังกลาเทศ อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และศรีลังกา พบว่าปัญหาการใช้หลักสูตรเกี่ยวข้องกับขาดการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารระดับต่างๆ ไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขาดการติดตามการใช้หลักสูตรของครูนอกจากนั้นหลักสูตรยังขาดประสิทธิภาพ ขาดแคลนเอกสารหลักสูตร ตำราเรียนไม่ทันสมัย ขาดแคลนหนังสืออ่านประกอบ ประการสุดท้ายคือ ศูนย์พัฒนาหลักสูตรยังขาดการวางแผนที่ดีในการนำหลักสูตรไปใช้

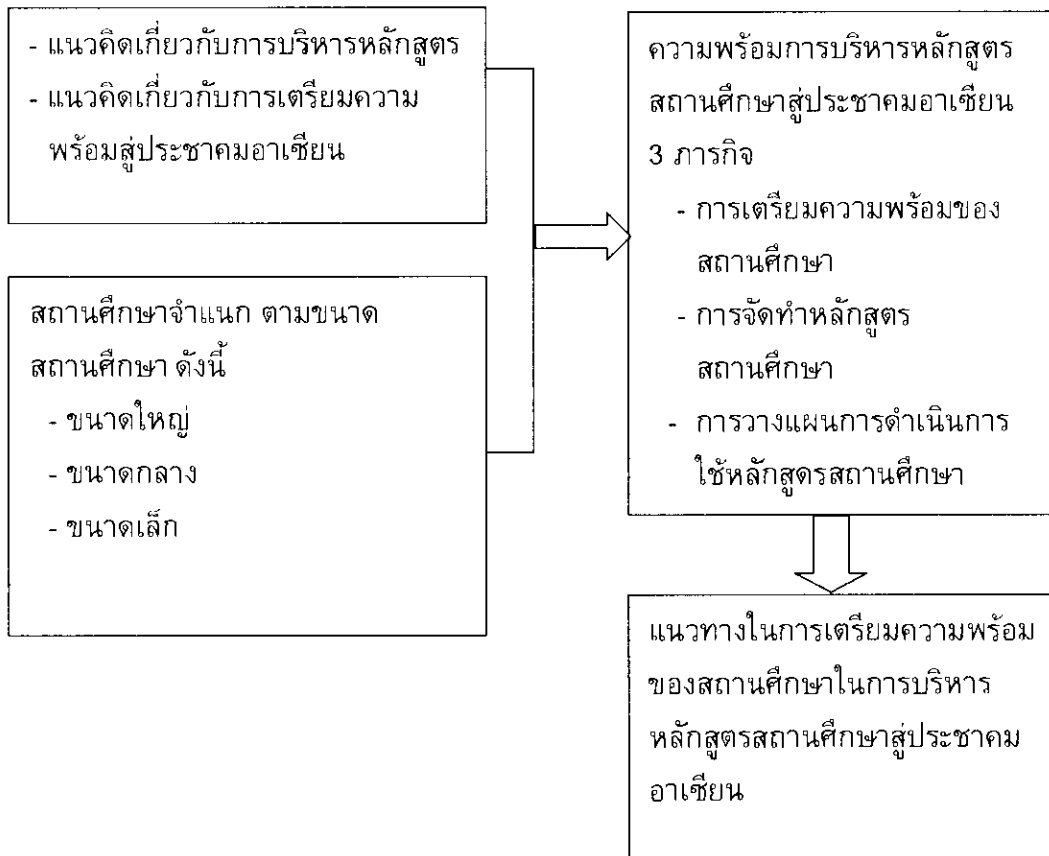
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษานั้น มีกระบวนการพัฒนาการบริหารซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายๆ ฝ่าย เพื่อให้คณะบุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการดังนี้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง” ดังนั้นกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จึงต้องอาศัยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ การเตรียมการประชุมผู้เกี่ยวข้องในบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำ การวางแผนการใช้หลักสูตร การดำเนินการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม

ตรวจสอบ การประเมินผลการบริหารหลักสูตรและการปรับปรุงพัฒนาด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร ส่วนปัญหาในการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การขาดงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ได้เข้าร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ขาด การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จึงไม่มี การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงทำให้ขาดการวางแผนการประเมินหลักสูตร และ การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเตรียมความพร้อม ของประชาชนที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พุทธศักราช 2558 สถานศึกษาต้องมีความพร้อมในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ที่เน้นอาเซียนทั้งในแบบบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้เดิมในหลักสูตรสถานศึกษา 2551 และจัดเป็นสาระเพิ่มเติมเป็นรายวิชาใหม่ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับอาเซียน โดยการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยยึดคุณลักษณะของเด็กไทยและตัวชี้วัดความสำเร็จ ของเด็กไทยในประชาคมอาเซียน ตัวชี้วัดความสำเร็จ ของครู และผู้บริหารสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยมีรายละเอียดดังกรอบแนวคิดการวิจัย

10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย